

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

11 septembrie 2012*

„Trimitere preliminară — Directivele 85/337/CEE, 92/43/CEE, 2000/60/CE și 2001/42/CE —
Politica comunitară în domeniul apei — Deviere a cursului unui fluviu — Noțiunea «termen» pentru
elaborarea planurilor de gestionare a unui district hidrografic”

În cauza C-43/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267
TFUE de Symvoulío tis Epikrateias (Grecia), prin decizia din 9 octombrie 2009, primită de Curte la
25 ianuarie 2010, în procedura

Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias,

Dimos Agriniou,

Dimos Oiniádon,

Emporiko kai Viomichaniko Epimelitirio Aitoloakarnanias,

Enosi Agrotikon Synetairismon Agriniou,

Aitoliki Etaireia Prostatias Topiou kai Perivallontos,

Elliniki Ornithologiki Etaireia,

Elliniki Etaireia gia tin prostatia tou Perivallontos kai tis Politistikis Klironomias,

Dimos Mesologiou,

Dimos Aitolikou,

Dimos Inachou,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton Nomou Aitoloakarnanias,

Pagkosmio Tameio gia ti Fysi WWF Ellas

împotriva

Ypourgos Perivallontos, Chorotaxias kai Dimosion ergon,

Ypourgos Esoterikon, Dimosias Dioikisis kai Apokentrosis,

* Limba de procedură: greaca.

Ypourgos Oikonomias kai Oikonomikon,

Ypourgos Anaptyxis,

Ypourgos Agrotikis Anaptyxis kai Trofimon,

Ypourgos Politismou,

cu participarea:

Nomarchiaki Aftodioikisi Trikalon,

Nomarchiaki Aftodioikisi Magnisias,

Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI),

Nomarchiaki Aftodioikisi Karditsas,

Nomarchiaki Aftodioikisi Larisas,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Trikalon,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Larisas,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Karditsas,

Techniko Epimelitirio Elladas – Perifereiako Tmima Kentrikis kai Dytikis Thessalias,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot și U. Löhmus, președinți de cameră, domnii A. Rosas, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen (raportor), T. von Danwitz, A. Arabadjiev și E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 mai 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias, Dimos Agriniou, Dimos Oiniádon, Emporiko kai Viomichaniko Epimelitirio Aitoloakarnanias, Enosi Agrotikon Synetairismon Agriniou, Aitoliki Etaireia Prostatias Topiou kai Perivallontos, Elliniki Ornithologiki Etaireia, Elliniki Etaireia gia tin prostatia tou Perivallontos kai tis Politistikis Klironomias, Dimos Mesologiou, Dimos Aitolikou, Dimos Inachou, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton Nomou Aitoloakarnanias, Pagkosmio Tameio gia ti Fysi WWF Ellas, de C. Rokofyllos, de G. Christoforidis, de V. Dorovinis, de N. Alevizatos, de M. Asimakopoulou, de E. Kiousopoulou și de N. Chatzis, dikigoroii;
- pentru Nomarchiaki Aftodioikisi Trikalon, de A. Tigkas, dikigoros;
- pentru Nomarchiaki Aftodioikisi Magnisias, de X. Kontiadis, dikigoros;

- pentru Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI), de C. Synodinos și de F.-A. Mouratian, dikigoroï;
- pentru Nomarchiaki Aftodioikisi Karditsas, de A. Kormalis, dikigoros;
- pentru Nomarchiaki Aftodioikisi Larisas, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Trikalon, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Larisis, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Karditsas, Techniko Epimelitirio Elladas – Perifereiako Tmima Kentrikis kai Dytikis Thessalias, de S. Flogaitis, de A. Sinis și de G. Sioiuti, dikigoroï;
- pentru guvernul elen, de G. Karipsiadis, de C. Mitkidis și de K. Kardakastanis, în calitate de agenți;
- pentru guvernul norvegian, de K. Moe Winther și de I. Thue, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de D. Recchia și de S. Petrova, precum și de I. Chatziannis și de P. Oliver, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 septembrie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea Directivei 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei (JO L 327, p. 1, rectificare în JO 2006, L 113, p. 26, Ediție specială, 15/vol. 6, p. 193), a Directivei 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO L 175, p. 40, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 174), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003 (JO L 156, p. 17, Ediție specială, 15/vol. 10, p. 8, denumită în continuare „Directiva 85/337”), a Directivei 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (JO L 197, p. 30, Ediție specială, 15/vol. 7, p. 135) și a Directivei 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unor acțiuni în anulare introduse de Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias (administrația Prefecturii Aitoloakarnania), precum și de alte persoane juridice împotriva Ypourgos Perivallontos, Chorotaxias kai Dimosion ergon (ministrul mediului, urbanismului și lucrărilor publice), precum și împotriva altor miniștri, având ca obiect o serie de acte referitoare la proiectul de deviere parțială a cursului superior al apelor fluviului Acheloos (Grecia Occidentală) spre fluviul Pineios, în Tesalia.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2000/60

3 Considerentele (19), (20), (25) și (32) ale Directivei 2000/60 au următorul cuprins:

„(19) Prezenta directivă urmărește să asigure menținerea și îmbunătățirea mediului acvatic al Comunității. Acest obiectiv este în principal legat de calitatea apelor respective. Controlul cantității este un alt element suplimentar pentru asigurarea unei bune calități a apei, fiind, în consecință, necesară stabilirea de măsuri referitoare la cantitate care să servească și obiectivului asigurării unei bune calități.

(20) Starea cantitativă a unui corp de apă subterană poate avea impact asupra calității ecologice a apelor de suprafață și a ecosistemelor terestre asociate cu respectivul corp de apă subterană.

[...]

(25) Se impune elaborarea de definiții comune pentru starea apei din punct de vedere al calității și, dacă este relevant pentru protecția mediului, din punct de vedere al cantității. Obiectivele ecologice trebuie stabilite astfel încât să se asigure obținerea unei stări bune a apelor de suprafață și a apelor subterane în întreaga Comunitate și să se evite deteriorarea stării apelor la nivel comunitar.

[...]

(32) Pot exista motive pentru exceptarea de la cerința de a preveni continuarea deteriorării sau de a obține o stare bună în condiții specifice, dacă nerespectarea acestei cerințe este rezultatul unor împrejurări neprevăzute sau excepționale, în special inundații sau perioade de secetă, sau, din motive de interes public superior, al unor noi modificări în ceea ce privește caracteristicile fizice ale unui corp de apă de suprafață sau al unor modificări ale nivelurilor acviferelor subterane, cu condiția adoptării tuturor măsurilor realizabile necesare atenuării impactului negativ asupra stării acviferului respectiv.”

4 Articolul 2 din directiva menționată definește următorii termeni:

„[...]

10. «corp de apă de suprafață» înseamnă o parte distinctă și semnificativă a unei ape de suprafață, cum ar fi un lac, un rezervor, un curent de apă, un râu sau un canal, o parte a unui curent de apă, râu sau canal, o apă de tranziție sau un segment din apele de coastă;

[...]

13. «bazin hidrografic» înseamnă orice zonă în care toate scurgerile de apă converg, printr-o rețea de râuri, fluvii și, eventual, lacuri, către mare, în care se varsă printr-o singură gură de vărsare, un singur estuar sau o singură deltă;

14. «sub-bazin» înseamnă orice zonă în care toate scurgerile de apă converg, printr-o rețea de râuri, fluvii și, eventual, lacuri, către un anumit punct al unui curs de apă (în mod normal, un lac sau o confluență de râuri);

15. «district hidrografic» înseamnă zona terestră și marină constituită din unul sau mai multe bazine hidrografice, precum și din apele subterane și apele de coastă asociate, identificată în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) ca fiind principala unitate pentru gestionarea bazinelor hidrografice;

[...]

17. «starea unei ape de suprafață» este expresia generală a stării unui corp de apă de suprafață, determinată pe baza celei mai nefavorabile valori a stării sale ecologice și chimice;

18. «starea bună a unei ape de suprafață» înseamnă starea unui corp de apă de suprafață atunci când atât starea sa ecologică, cât și cea chimică sunt cel puțin «bune»;

19. «starea unei ape subterane» este expresia generală a stării unui corp de apă subterană, determinată pe baza celei mai nefavorabile valori a stării sale cantitative și chimice;

20. «starea bună a unei ape subterane» înseamnă starea unui corp de apă subterană atunci când atât starea sa cantitativă, cât și cea chimică sunt cel puțin «bune».

21. «stare ecologică» este expresia calității structurii și a funcționării ecosistemelor acvatice asociate apelor de suprafață, clasificată în conformitate cu anexa V;

22. «stare ecologică bună» este starea unui corp de apă de suprafață, clasificată astfel în conformitate cu anexa V;

[...]

24. «stare chimică bună a unei ape de suprafață» înseamnă starea chimică necesară pentru a atinge obiectivele de mediu stabilite în articolul 4 alineatul (1) litera (a) pentru apele de suprafață, și anume starea chimică a unui corp de apă de suprafață în cazul căreia valorile concentrațiilor de poluanți nu depășesc standardele de calitate a mediului stabilite în anexa IX și în aplicarea articolului 16 alineatul (7), precum și în cadrul altor texte legislative comunitare aplicabile care stabilesc standarde de calitate a mediului la nivel comunitar;

25. «stare chimică bună a unei ape subterane» este starea chimică a unui corp de apă subterană care îndeplinește toate condițiile prevăzute în tabelul 2.3.2 din anexa V;

26. «stare cantitativă» reprezintă gradul în care un corp de apă subterană este afectat de captările directe și indirecte;

[...]

28. «stare cantitativă bună» este starea definită în tabelul 2.1.2 din anexa V;

[...]"

5 Articolul 3 alineatele (1) și (4) din aceeași directivă prevede:

„(1) Statele membre identifică bazinele hidrografice care se află pe teritoriul lor național și, în sensul prezentei directive, le alocă unor districte hidrografice. Dacă este necesar, bazinele hidrografice mici pot fi combinate cu bazine hidrografice mai mari sau pot fi grupate cu alte bazine hidrografice mici învecinate pentru a forma un district hidrografic. Dacă apele subterane nu se încadrează în totalitate într-un anumit bazin hidrografic, acestea sunt identificate și alocate celui mai apropiat sau celui mai adecvat district hidrografic. Apele de coastă sunt identificate și alocate celui sau celor mai apropiate sau celui mai adecvat district hidrografic.

[...]

(4) Statele membre asigură coordonarea cerințelor prezentei directive care urmăresc realizarea obiectivelor de mediu stabilite în temeiul articolului 4, în special a tuturor programelor de măsuri, pentru întregul district hidrografic. [...]"

6 Articolul 4 din Directiva 2000/60 are următorul cuprins:

„(1) La punerea în aplicare a programelor de măsuri prevăzute în planul de gestionare a districtului hidrografic:

(a) în ceea ce privește apele de suprafață

- (i) statele membre pun în aplicare măsurile necesare pentru a preveni deteriorarea stării tuturor corpurilor de apă de suprafață, sub rezerva aplicării alineatelor (6) și (7) și fără a aduce atingere alineatului (8);
- (ii) statele membre protejează, îmbunătățesc și refac toate corpurile de apă de suprafață, sub rezerva aplicării punctul (iii) în ceea ce privește corpurile de apă artificiale și corpurile de apă puternic modificate, cu scopul de a obține o stare bună a apelor de suprafață în termen de cel mult 15 ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive, în conformitate cu dispozițiile prevăzute în anexa V, sub rezerva aplicării prelungirilor determinate în conformitate cu alineatul (4) și a aplicării alineatelor (5), (6) și (7), fără a aduce atingere alineatului (8);

[...]

(b) în ceea ce privește apele subterane

- (i) statele membre pun în aplicare măsurile necesare pentru a preveni sau a limita evacuarea poluanților în apele subterane și pentru a preveni deteriorarea stării tuturor corpurilor de apă subterană, sub rezerva aplicării alineatelor (6) și (7), fără a aduce atingere alineatului (8) și sub rezerva aplicării articolului 11 alineatul (3) litera (j);
- (ii) statele membre protejează, îmbunătățesc și refac toate corpurile de apă subterană, asigură un echilibru între captările și realimentarea pânzei freatice cu scopul de a obține o stare bună a apelor subterane, în conformitate cu dispozițiile prevăzute în anexa V, în termen de cel mult 15 ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive, sub rezerva aplicării prelungirilor determinate în conformitate cu alineatul (4) și a aplicării alineatelor (5), (6) și (7), fără a aduce atingere alineatului (8) și sub rezerva aplicării articolului 11 alineatul (3) litera (j);

[...]

[...]

(4) Termenele limită stabilite în temeiul alineatului (1) pot fi prelungite în scopul realizării treptate a obiectivelor pentru corpurile de apă, cu condiția ca starea corpului de apă afectat să nu fie înrăutățită și sub rezerva îndeplinirii următoarelor condiții:

(a) Statele membre constată faptul că îmbunătățirile care trebuie aduse corpului de apă nu pot fi realizate în intervalul de timp prevăzut de alineatul respectiv din cel puțin unul dintre următoarele motive:

(i) gama îmbunătățirilor necesare poate fi realizată numai în mod treptat, într-un interval care depășește programul stabilit, din motive de fezabilitate tehnică;

(ii) realizarea îmbunătățirilor necesare în termenele indicate ar determina costuri disproporționate;

(iii) condițiile naturale nu permit îmbunătățirea la timp a stării corpului de apă.

(b) Prelungirea termenului limită și motivele care stau la baza acestei prelungiri sunt expuse în mod expres și explicate în planul de gestionare a districtului hidrografic, solicitat în temeiul articolului 13;

(c) Prelungirile sunt limitate la cel mult două actualizări ale planului de gestionare a districtului hidrografic, cu excepția cazului în care condițiile naturale împiedică realizarea la timp a obiectivelor stabilite;

(d) În planul de gestionare a districtului hidrografic trebuie incluse: un rezumat al măsurilor solicitate în temeiul articolului 11, care sunt considerate necesare pentru a aduce în mod treptat corpurile de apă la starea dorită până la termenul limită prelungit, motivele pentru orice întârziere importantă în aplicarea acestor măsuri și calendarul prevăzut pentru punerea lor în aplicare. În planul actualizat de gestionare a districtului hidrografic se include o revizuire a modului de punere în aplicare a acestor măsuri și un rezumat al tuturor măsurilor suplimentare.

(5) Statele membre pot urmări realizarea unor obiective de mediu mai puțin stricte decât cele stabilite la alineatul (1) pentru anumite corpuri de apă dacă acestea sunt afectate de activitatea umană, determinată în conformitate cu articolul 5 alineatul (1), sau dacă starea lor naturală face ca realizarea acestor obiective să fie imposibilă sau disproporționată din punctul de vedere al costurilor și dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

(a) necesitățile ecologice și socioeconomice satisfăcute de activitatea umană nu pot fi realizate prin alte mijloace care să constituie o opțiune ecologică mult mai bună, fără a determina costuri disproporționate;

(b) statele membre se asigură că:

— pentru apele de suprafață, se obține cea mai bună stare posibilă din punct de vedere ecologic și chimic, având în vedere impactul care nu ar fi putut fi evitat în mod rezonabil, dată fiind natura activităților umane sau a poluării;

— pentru apele subterane, starea bună a apelor subterane se modifică cât mai puțin posibil, având în vedere impactul care nu ar fi putut fi evitat în mod rezonabil, dată fiind natura activităților umane sau a poluării;

(c) starea corpurilor de apă afectate nu suferă deteriorări ulterioare;

(d) obiectivele ecologice mai puțin stricte sunt indicate și motivate explicit în planul de gestionare a bazinului hidrografic solicitat în temeiul articolului 13, iar obiectivele sunt revizuite la fiecare șase ani.

(6) Deteriorarea temporară a stării corpurilor de apă nu încalcă cerințele prezentei directive dacă acest lucru este rezultatul unor cauze naturale sau de forță majoră excepționale sau care nu au putut fi prevăzute, în special inundații majore sau perioade prelungite de secetă, sau sunt rezultatul unor accidente care nu au putut fi prevăzute, dacă se îndeplinesc toate condițiile de mai jos:

(a) se iau toate măsurile necesare pentru a preveni deteriorarea în continuare a stării apei și pentru a nu compromite realizarea obiectivelor prezentei directive în cazul altor corpuri de apă care nu au fost afectate de aceste împrejurări,

(b) condițiile în care pot fi declarate împrejurările excepționale sau imposibil de prevăzut, inclusiv adoptarea indicatorilor adecvați, sunt indicate în planul de gestionare a districtului hidrografic,

(c) măsurile care trebuie luate în aceste împrejurări excepționale sunt incluse în programul de măsuri și nu trebuie să împiedice refacerea calității corpului de apă, după dispariția acestor împrejurări,

(d) efectele unor împrejurări excepționale sau imposibil de prevăzut sunt analizate anual și, sub rezerva motivelor enunțate la alineatul (4) litera (a), se iau toate măsurile practice cu scopul de a readuce corpul de apă la starea anterioară efectelor acelor împrejurări în cel mai scurt timp posibil și

(e) în următoarea versiune revizuită a planului de gestionare a districtului hidrografic se include un rezumat al efectelor împrejurărilor și măsurilor luate sau care urmează a fi luate în conformitate cu literele (a) și (d).

(7) Statele membre nu încalcă dispozițiile prezentei directive în cazul în care:

— nu reușesc să obțină o stare bună a apelor subterane, o stare ecologică bună sau, acolo unde este cazul, un potențial ecologic bun sau nu reușesc să prevină deteriorarea stării unui corp de apă de suprafață sau subterană ca urmare a unor noi modificări ale caracteristicilor fizice ale corpului de apă de suprafață sau a schimbării nivelului corpurilor de apă subterană sau

— nu reușesc să prevină deteriorarea stării unui corp de apă de la foarte bună la bună, ca urmare a desfășurării unor noi activități de dezvoltare umană durabilă

și sunt îndeplinite următoarele condiții:

(a) sunt luate toate măsurile practice pentru a atenua impactul negativ asupra stării corpului de apă,

(b) motivele pentru modificările sau schimbările respective sunt indicate și motivate explicit în planul de gestionare a districtului hidrografic, solicitat în temeiul articolului 13, iar obiectivele sunt revizuite la fiecare șase ani,

(c) motivele care stau la baza acestor modificări sau schimbări sunt de interes public major și/sau beneficiile pe care realizarea obiectivelor enunțate la alineatul (1) le aduce mediului și societății sunt mai mici decât beneficiile noilor modificări sau schimbări pentru sănătatea umană, menținerea securității umane sau pentru dezvoltarea durabilă și

(d) din motive de fezabilitate tehnică sau de costuri disproporționate, obiectivele benefice urmărite prin modificările sau schimbările aduse corpului de apă nu pot fi realizate prin alte mijloace care să constituie o opțiune mult mai bună din punct de vedere ecologic.

(8) La aplicarea alineatelor (3), (4), (5), (6) și (7), statele membre se asigură că aplicarea nu împiedică sau nu compromite realizarea obiectivelor prezentei directive în cazul altor corpuri de apă din același district hidrografic și este în conformitate cu punerea în aplicare a altor dispoziții legale comunitare în materie de mediu.

(9) Se impune luarea de măsuri pentru ca aplicarea noilor dispoziții, inclusiv aplicarea alineatelor (3), (4), (5), (6) și (7), să garanteze cel puțin același nivel de protecție ca și în cazul legislației comunitare în vigoare.”

7 Articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2000/60 prevede:

„Fiecare stat membru trebuie să se asigure de faptul că pentru fiecare district hidrografic sau pentru porțiunea unui district hidrografic internațional care se află pe teritoriul său se efectuează:

- o analiză a caracteristicilor acesteia,
- o analiză a impactului activităților umane asupra stării apelor de suprafață și a apelor subterane și
- o analiză economică a utilizării apei,

în conformitate cu specificațiile tehnice enunțate în anexele II și III, și că acestea sunt finalizate în termen de cel mult patru ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive.”

8 Articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre asigură întocmirea în fiecare district hidrografic a unui registru sau a mai multe registre care să cuprindă toate zonele situate în districtul respectiv pentru care s-a stabilit că este necesară o protecție specială în cadrul unei legislații comunitare speciale privind protecția apelor de suprafață și a apelor subterane sau conservarea habitatelor și a speciilor care depind în mod direct de apă. Statele membre se asigură ca aceste registre să fie întocmite în termen de cel mult patru ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive.”

9 Potrivit articolului 9 alineatul (1) primul paragraf din aceeași directivă:

„Statele membre iau în considerare principiul recuperării costurilor serviciilor legate de utilizarea apei, inclusiv a costurilor legate de mediu și de resurse, având în vedere analiza economică efectuată în conformitate cu anexa III și, în special, cu principiul «poluatorul plătește».”

10 Articolul 11 alineatul (7) din Directiva 2000/60 are următorul cuprins:

„Programele de măsuri sunt stabilite în termen de cel mult nouă ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive și toate măsurile devin operaționale în termen de cel mult 12 ani de la aceeași dată.”

11 Articolul 13 din această directivă prevede:

„(1) Statele membre se asigură că, pentru fiecare district hidrografic aflat în întregime pe teritoriul său, se elaborează un plan de gestionare.

[...]

(4) Planul de gestionare a districtului hidrografic cuprinde informațiile prezentate în detaliu în anexa VII.

(5) Planurile de gestionare a districtului hidrografic pot fi suplimentate prin elaborarea unor programe și planuri de gestionare mult mai detaliate, pentru un sub-bazin, un sector, o problemă sau un tip de apă, care să abordeze aspectele particulare ale gestionării apelor respective. Punerea în aplicare a acestor măsuri nu scutește statele membre de îndeplinirea obligațiilor care le revin în temeiul celorlalte dispoziții ale prezentei directive.

(6) Planurile de gestionare a districtului hidrografic sunt publicate în termen de cel mult nouă ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive.

(7) Planurile de gestionare a districtului hidrografic sunt revizuite și actualizate în termen de cel mult 15 ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive și, ulterior, la fiecare șase ani.”

12 Articolul 14 din directiva menționată are următorul cuprins:

„(1) Statele membre încurajează participarea activă a tuturor părților interesate de punerea în aplicare a prezentei directive, în special de elaborarea, revizuirea și actualizarea planurilor de gestionare a districtului hidrografic. Statele membre se asigură că, pentru fiecare district hidrografic, publică și pun la dispoziția publicului, inclusiv a utilizatorilor, pentru comentarii:

- (a) un calendar și un program de lucru pentru elaborarea planului, inclusiv declararea măsurilor care trebuie luate în materie de consultare, cu cel puțin trei ani înainte de începutul perioadei de referință a planului;
- (b) o sinteză provizorie a problemelor importante identificate în legătură cu bazinul hidrografic în materie de gestionare a apelor, cu cel puțin doi ani înainte de începutul perioadei de referință a planului;
- (c) un proiect al planului de gestionare a districtului hidrografic, cu cel puțin un an înainte de începutul perioadei de referință a planului.

La cerere, sunt puse la dispoziție documentele de referință și informațiile utilizate la elaborarea proiectului planului de gestionare.

(2) Statele membre prevăd un termen de cel puțin șase luni pentru formularea în scris a observațiilor cu privire la aceste documente, pentru a permite o consultare și o participare active.

(3) Alineatele (1) și (2) se aplică și versiunii actualizate a planului.”

13 Articolul 15 din aceeași directivă prevede:

„(1) Statele membre trimit copii ale planurilor de gestionare a districtului hidrografic și ale tuturor actualizărilor ulterioare Comisiei și celorlalte state membre interesate în termen de trei luni de la data publicării acestora:

- (a) pentru districtele hidrografice aflate în totalitate pe teritoriul unui stat membru, toate planurile de gestionare care acoperă teritoriul național respectiv și care au fost publicate în conformitate cu articolul 13;
- (b) pentru districtele hidrografice internaționale, cel puțin acea parte a planului de gestionare care acoperă teritoriul statului membru.

(2) Statele membre prezintă rapoarte de sinteză privind:

— analizele cerute în temeiul articolului 5 și

— programele de monitorizare menționate la articolul 8,

realizate în scopul primului plan de gestionare a districtului hidrografic, în termen de trei luni de la data finalizării acestora.

(3) În termen de trei ani de la data publicării fiecărui plan de gestionare a districtului hidrografic sau a fiecărei versiuni actualizate în temeiul articolului 13, statele membre prezintă un raport interimar care descrie progresele înregistrate în punerea în aplicare a programului de măsuri prevăzut.”

- 14 În temeiul articolului 24 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2000/60, statele membre trebuiau să pună în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma acestei directive până la 22 decembrie 2003 și să informeze de îndată Comisia cu privire la aceasta.

Directiva 85/337

- 15 Articolul 1 din Directiva 85/337 are următorul cuprins:

„(1) Prezenta directivă se aplică evaluării efectelor proiectelor publice și private care pot avea efecte importante asupra mediului.

(2) În sensul prezentei directive:

«proiect» înseamnă:

- executarea lucrărilor de construcții sau a altor instalații sau scheme;
- alte intervenții în mediul natural și asupra peisajului, inclusiv cele care implică exploatarea resurselor minerale;

«inițiatorul proiectului» înseamnă:

persoana care solicită autorizarea unui proiect privat sau autoritatea publică inițiatoare a unui proiect;

«autorizație» înseamnă:

decizia autorității sau a autorităților competente care împuternicesc inițiatorul proiectului să își realizeze proiectul.

«publicul» înseamnă:

una sau mai multe persoane fizice sau juridice și, în conformitate cu legislația sau practica națională, asociațiile, organizațiile sau grupurile constituite de acestea;

«publicul interesat» înseamnă:

publicul afectat sau care ar putea fi afectat de sau care este interesat de procedurile de adoptare a deciziilor în domeniul mediului menționate la articolul 2 alineatul (2); în sensul prezentei definiții, se consideră că sunt interesate organizațiile nonguvernamentale care promovează protecția mediului și care îndeplinesc toate cerințele prevăzute în legislația internă;

[...]

(5) Prezenta directivă nu se aplică proiectelor ale căror detalii sunt adoptate printr-un act legislativ special de drept intern, deoarece obiectivele urmărite de prezenta directivă, inclusiv transmiterea informațiilor, sunt realizate prin intermediul procesului legislativ.”

16 Articolul 2 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„(1) Statele membre adoptă toate măsurile necesare pentru a se asigura că, înainte acordării autorizației, proiectele care ar putea avea efecte importante asupra mediului, în temeiul, *inter alia*, al naturii, al dimensiunii și al localizării lor, sunt supuse unei cereri de autorizare și unei evaluări a efectelor lor. [...]”

17 Articolul 5 alineatul (3) din aceeași directivă prevede:

„Informațiile care trebuie furnizate de întreprinzător în conformitate cu alineatul (1) cuprind cel puțin:

- o descriere a proiectului, incluzând informații referitoare la locul, concepția și dimensiunile acestuia;
- o descriere a măsurilor preconizate pentru a evita, a reduce și, dacă se poate, a remedia efectele negative importante;
- datele necesare pentru a identifica și evalua principalele efecte pe care proiectul ar putea să le aibă asupra mediului;
- un plan al principalelor alternative studiate de întreprinzător și o expunere a principalelor motive care stau la baza alegerii sale, ținând seama de efectele asupra mediului;
- un rezumat nontehnic al informațiilor menționate la liniuțele anterioare.”

18 Potrivit articolului 6 din Directiva 85/337:

„(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura că autoritățile care ar putea fi interesate de un proiect, prin natura responsabilităților lor specifice în materie de mediu, au posibilitatea să emită avizul cu privire la informațiile furnizate de întreprinzător și la cererea de autorizare. În acest sens, statele membre desemnează autoritățile care trebuie consultate, în general sau de la caz la caz. Informațiile adunate sunt transmise autorităților respective în temeiul articolului 5. Statele membre stabilesc normele de aplicare privind consultarea.

(2) Publicul este informat, fie prin anunțuri publice, fie prin alte mijloace adecvate, precum mijloacele electronice, dacă acestea sunt disponibile, cu privire la următoarele aspecte la începutul procedurii de luare a deciziilor privind mediul menționate la articolul 2 alineatul (2) și de îndată ce informațiile pot fi furnizate în limite rezonabile:

- (a) cererea de autorizare;
- (b) faptul că proiectul este supus unei proceduri de evaluare a impactului asupra mediului și, după caz, faptul că se aplică articolul 7;
- (c) datele privind autoritățile competente responsabile de luarea deciziei, cele de la care pot fi obținute informații relevante, cele cărora le pot fi prezentate observații sau întrebări și detalii privind termenele pentru transmiterea observațiilor și a întrebărilor;
- (d) natura deciziilor posibile sau, în cazul în care există, a proiectului de decizie;

- (e) o precizare privind disponibilitatea informațiilor colectate în conformitate cu articolul 5;
 - (f) o precizare a orelor și a locurilor în care și a mijloacelor prin care vor fi oferite informațiile relevante;
 - (g) detalii privind sistemele de participare a publicului instituite în conformitate cu alineatul (5) al prezentului articol.
- (3) Statele membre se asigură că următoarele elemente sunt puse la dispoziția publicului interesat, în termene rezonabile:
- (a) orice informații colectate în conformitate cu articolul 5;
 - (b) în conformitate cu legislația internă, principalele rapoarte și îndrumări emise pentru autoritatea sau autoritățile competente în momentul în care publicul interesat este informat în conformitate cu alineatul (2) al prezentului articol;
 - (c) în conformitate cu dispozițiile Directivei 2003/4/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind accesul public la informații privind mediul [(JO L 41, p. 26, Ediție specială, 15/vol. 9, p. 200)], alte informații decât cele menționate la alineatul (2) al prezentului articol care sunt relevante pentru decizia adoptată în conformitate cu articolul 8 și care devin disponibile numai după ce publicul interesat a fost informat în conformitate cu alineatul (2) al prezentului articol.

[...]"

19 Articolul 8 din directiva menționată prevede:

„Rezultatele consultărilor și informațiile adunate în temeiul articolelor 5, 6 și 7 trebuie luate în considerare în cadrul procedurii de autorizare.”

20 Articolul 9 alineatul (1) din aceeași directivă are următorul cuprins:

„La adoptarea unei decizii privind acordarea sau refuzul acordului cu privire la dezvoltare, autoritatea sau autoritățile competente informează publicul în acest sens în conformitate cu procedurile adecvate și pune la dispoziția publicului următoarele informații:

- conținutul deciziei și orice condiții anexate acesteia;
- după examinarea preocupărilor și a opiniilor exprimate de către publicul interesat, principalele motive și considerații pe care se bazează decizia, inclusiv informații privind procesul de participare a publicului;
- în cazul în care este necesar, o descriere a principalelor măsuri de evitare, de reducere și, în cazul în care este posibil, de compensare a efectelor adverse celor mai importante.”

Directiva 2001/42

21 Articolul 2 din Directiva 2001/42 prevede:

„În sensul prezentei directive:

(a) «planuri și programe» înseamnă planuri și programe, inclusiv cele cofinanțate de Comunitatea Europeană, precum și modificările lor:

— elaborate și/sau adoptate de o autoritate la nivel național, regional sau local sau elaborate de o autoritate în vederea adoptării, printr-o procedură legislativă, de către parlament sau guvern și

— impuse prin acte cu putere de lege sau acte administrative;

[...]”

22 Articolul 3 alineatul (2) din directiva menționată prevede:

„Sub rezerva alineatului (3), o evaluare ecologică se realizează pentru toate planurile și programele:

(a) care sunt elaborate pentru agricultură, silvicultură, pescuit, energie, industrie, transport, gestionarea deșeurilor, gestionarea apei, telecomunicații, turism, planificare urbană și rurală sau utilizarea terenului și care definesc cadrul în care punerea în aplicare a proiectelor enumerate în anexele I și II din Directiva 85/337/CEE va putea fi autorizată în viitor;

(b) pentru care, având în vedere efectele probabile asupra împrejurimilor, este necesară o evaluare ecologică în temeiul articolelor 6 și 7 din Directiva 92/43/CEE.”

Directiva 92/43

23 Potrivit celui de al treilea considerent al Directivei 92/43, „scopul său principal fiind să promoveze menținerea biodiversității luând în considerare aspectele economice, sociale, culturale și regionale, prezenta directivă contribuie la atingerea obiectivului mai general al dezvoltării durabile; [...] respectiva menținere a biodiversității presupune uneori menținerea sau chiar încurajarea activităților umane”.

24 Articolul 2 alineatul (3) din directiva menționată prevede:

„Măsurile adoptate în temeiul prezentei directive trebuie să țină seama de condițiile economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale.”

25 Articolul 3 alineatul (1) din aceeași directivă are următorul cuprins:

„Se instituie o rețea ecologică europeană coerentă, care să reunească ariile speciale de conservare, cu denumirea de Natura 2000. Compusă din situri care adăpostesc tipurile de habitate naturale enumerate în anexa I și habitatele speciilor enumerate în anexa II, această rețea permite menținerea sau, după caz, readucerea la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală a tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor respective.

Sistemul Natura 2000 va include arii speciale de protejare [denumite în continuare «ASP»] clasificate de statele membre în temeiul Directivei 79/409/CEE [a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO L 103, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 77)].”

26 Articolul 4 din Directiva 92/43 prevede:

„(1) Pe baza criteriilor stabilite în anexa III (Etapa 1) și a informațiilor științifice pertinente, fiecare stat membru propune o listă de situri de pe teritoriul său, indicând, pentru fiecare dintre ele, tipurile de habitate naturale din anexa I și speciile indigene din anexa II adăpostite de respectivul sit. [...]

Lista este transmisă Comisiei în termen de trei ani de la notificarea prezentei directive, însoțită de informații despre fiecare sit. Informațiile respective trebuie să includă harta sitului, numele și localizarea acestuia, întinderea și datele rezultate din aplicarea criteriilor enumerate în anexa III (Etapa 1), înscrise într-un formular pe care Comisia urmează să-l stabilească în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 21.

(2) Pe baza criteriilor stabilite în anexa III (Etapa 2) și atât în cadrul fiecăreia dintre cele cinci regiuni biogeografice prevăzute la articolul 1 litera (c) punctul (iii), cât și al ansamblului teritoriului prevăzut la articolul 2 alineatul (1), Comisia stabilește, prin acord cu fiecare stat membru, un proiect de listă a siturilor de importanță comunitară [denumite în continuare «SIC»], pornind de la listele întocmite de statele membre și punându-le în evidență pe acelea care adăpostesc unul sau mai multe tipuri de habitate naturale prioritare sau specii prioritare.

[...]

Comisia adoptă, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 21, lista siturilor selectate ca [SIC], cu evidențierea celor care adăpostesc unul sau mai multe tipuri de habitate naturale prioritare sau specii prioritare.

(3) Lista menționată la alineatul (2) se întocmește în termen de șase ani de la notificarea prezentei directive.

(4) După adoptarea unui [SIC] în conformitate cu procedura prevăzută la alineatul (2), statul membru respectiv desemnează situl ca arie specială de conservare cât mai curând posibil, în termen de maximum șase ani, stabilind prioritățile în funcție de importanța siturilor pentru menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a unui habitat natural din anexa I sau a unei specii din anexa II ori pentru coerența sistemului Natura 2000 și în funcție de pericolele de degradare sau distrugere ce amenință respectivele situri.

(5) De îndată ce este inclus în lista menționată la alineatul (2) paragraful al treilea, orice sit este supus dispozițiilor articolului 6 alineatele (2), (3) și (4).”

27 Articolul 6 alineatele (2)-(4) din directiva menționată prevede:

„(2) Statele membre iau măsurile necesare pentru a evita, pe teritoriul ariilor speciale de conservare, deteriorarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, precum și perturbarea speciilor pentru care au fost desemnate respectivele arii, în măsura în care perturbările respective ar putea fi relevante în sensul obiectivelor prezentei directive.

(3) Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare a acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.

(4) Dacă, în ciuda unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra sitului și în lipsa unei soluții alternative, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000. Statul membru informează Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate.

În cazul în care situl respectiv adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, singurele considerente care pot fi invocate sunt cele legate de sănătatea sau siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major.”

28 Articolul 7 din aceeași directivă are următorul cuprins:

„Obligațiile care decurg din articolul 6 alineatele (2), (3) și (4) din prezenta directivă înlocuiesc orice obligații rezultând de la articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva 79/409/CEE în ceea ce privește ariile clasificate în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din prezenta directivă sau recunoscute în mod similar în conformitate cu articolul 4 alineatul (2), începând cu data punerii în aplicare a prezentei directive sau cu data clasificării sau recunoașterii de către statul membru în conformitate cu Directiva 79/409/CEE, dacă aceasta din urmă are loc după prima.”

Directiva 79/409

29 Articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva 79/409 prevede:

„(1) Speciile menționate la anexa I constituie obiectul unor măsuri speciale de conservare a habitatelor acestora pentru a li se asigura supraviețuirea și reproducerea în aria de răspândire.

[...]

Statele membre clasifică în special cele mai adecvate teritorii, ca număr și suprafață, ca [ASP] pentru conservarea acestor specii, ținând seama de condițiile de protecție din zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă.

(2) Statele membre iau măsuri similare pentru speciile migratoare care apar în mod regulat și nu sunt cuprinse în anexa I, având în vedere nevoia acestora de protecție în zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă, în ceea ce privește zonele de înmulțire, arealul de schimbare a penelor și zonele de hibernare a acestor specii, precum și punctele de popas de-a lungul rutelor lor de migrare. În acest scop, statele membre acordă o atenție specială protecției zonelor umede, în special zonelor umede de importanță internațională.”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

30 Acțiunea principală privește un proiect de deviere parțială a cursului superior al apelor fluviului Acheloos spre Tesalia (denumit în continuare „proiectul în discuție în acțiunea principală”). Acest proiect de anvergură, care urmărește să acopere nu doar necesitățile de irigații din regiunea Tesalia și producția de electricitate, ci și aprovizionarea cu apă a unor aglomerări urbane din această regiune, a făcut obiectul unui lung litigiu. Mai multe acțiuni, prin care se urmărea anularea decretelor ministeriale de aprobare a versiunilor succesive ale acestui proiect, au fost formulate de organizații de mediu, de organizații neguvernamentale internaționale, precum și de colectivitățile locale interesate.

- 31 Parametrii de mediu pentru anumite instalații tehnice izolate din cadrul proiectului menționat fuseseră inițial aprobați prin două decizii ale miniștrilor competenți din 9 octombrie 1991 și din 21 aprilie 1992 și priveau un tunel de 18,5 kilometri pentru canalizarea apelor fluviului Acheloos spre Tesalia, precum și baraje și rezervoare de apă, cu instalațiile aferente acestui proiect.
- 32 Aceste două decizii ministeriale au fost anulate prin Hotărârile nr. 2759/1994 și, respectiv, nr. 2760/1994 ale Symvoulio tis Epikrateias (Consiliul de Stat), pentru motivul că nu erau întemeiate pe niciun studiu complet al impactului produs asupra mediului de proiectul în discuție în acțiunea principală. Această instanță a considerat că devierea unei părți a apelor fluviului Acheloos spre câmpia Tesaliei constituia un proiect tehnic complex și de mare amploare, al cărui efect global asupra mediului în zonele afectate nu se limita la suma consecințelor strict locale ale fiecăreia dintre instalații, analizată separat. În consecință, pentru a măsura și a evalua consecințele acestui proiect, nu ar fi fost suficient să se identifice efectele produse asupra mediului de fiecare dintre obiective luat separat, ci, dimpotrivă, ar fi fost necesar să se efectueze un studiu de ansamblu în care să fie examinate și evaluate împreună, potrivit unei metode științifice adecvate, diferitele consecințe specifice, precum și impactul ulterior al proiectului în cauză asupra mediului.
- 33 În urma pronunțării acestor hotărâri, s-a efectuat un studiu unic privind totalitatea instalațiilor care trebuiau realizate în cadrul proiectului în discuție în acțiunea principală. Astfel, prin decizia comună din 15 decembrie 1995, miniștrii competenți au aprobat parametrii de mediu privind devierea parțială spre Tesalia a cursului superior al apelor fluviului Acheloos, precum și realizarea și funcționarea instalațiilor asociate acestei operațiuni, printre care se numărau, printre altele, hidrocentrale. În plus, printr-o altă decizie ministerială, volumul maxim de apă care putea fi deviat a fost redus de la 1 100 la 600 de milioane m³ pe an.
- 34 Aceste decizii au făcut obiectul unei noi acțiuni în anulare, care a fost admisă prin Hotărârea nr. 3478/2000 a Symvoulio tis Epikrateias. Acesta a stabilit că, având în vedere constatările și aprecierile cuprinse în studiul privind efectele asupra mediului (denumit în continuare „SEM”), rezulta că studiul în cauză conținea o analiză comparativă aprofundată și documentată a impactului acestor instalații în raport cu necesitățile pe care acestea din urmă trebuiau să le satisfacă și în special în raport cu menținerea și consolidarea productivității câmpiei Tesaliei. Totuși, instanța menționată a stabilit de asemenea că studiul amintit nu avea în vedere nicio soluție alternativă care să permită evitarea distrugerii majorității monumentelor importante din regiunea în cauză. În consecință, deciziile menționate au fost anulate în întregime.
- 35 După pronunțarea acestei hotărâri de către Symvoulio tis Epikrateias, Ministerul Mediului și Lucrărilor Publice a decis să realizeze un „studiu suplimentar privind efectele produse asupra mediului de devierea parțială spre Tesalia a apelor fluviului Acheloos”. Din cuprinsul studiului menționat, realizat în anul 2002, rezultă că scopul acestuia era în special acela de a căuta proiecte alternative complete la această deviere, de a prezenta noile date privind mediul apărute între timp în zonele afectate de lucrări și de a stabili efectele asupra mediului, precum și măsurile de remediere, ținând seama de studiile tehnice specifice efectuate cu privire la zonele menționate de la finalizarea studiului privind impactul asupra mediului realizat în 1995. Studiul suplimentar în cauză a fost aprobat printr-o decizie a ministrului culturii din 13 martie 2003.
- 36 În continuare, miniștrii competenți au emis decizia comună din 19 martie 2003 prin care au fost aprobați parametrii de mediu aplicabili construirii și funcționării instalațiilor pentru devierea parțială a cursului superior al fluviului Acheloos spre Tesalia.
- 37 Aceste decizii au fost anulate prin Hotărârea nr. 1688/2005 a Symvoulio tis Epikrateias. În această hotărâre, având în vedere dispozițiile în vigoare la acea dată ale Legii 1739/1987 (FEK A' 201/20.11.1987) și în lumina atât a Directivei 2000/60, cât și a principiului gestionării durabile a apei, s-a stabilit că realizarea de instalații pentru exploatarea resurselor hidrografice este permisă numai dacă acestea din urmă fac parte dintr-un program de dezvoltare durabilă a resurselor în cauză. Or,

instalațiile aferente proiectului în discuție în acțiunea principală nu ar fi fost niciodată integrate într-un astfel de program, care, în plus, nu ar fi fost niciodată pus în aplicare. În urma pronunțării hotărârii de anulare menționate, Symvoulio tis Epikrateias a anulat de asemenea, prin Hotărârea nr. 1186/2006, o decizie din 18 martie 2005 prin care ministrul mediului aprobase atribuirea contractului privind „finalizarea barajului de la Sykia”.

- 38 La 2 august 2006, a fost adoptată Legea 3481/2006 (FEK A' 162/2.8.2006), iar articolele 9 și 13 din aceasta, prin care se aproba proiectul în discuție în acțiunea principală, au fost supuse aprobării Parlamentului elen, sub forma unui amendament, la 6 iulie 2006. Articolul 9 din această lege prevedea că, până la aprobarea programului național privind gestionarea și protecția resurselor de apă ale țării, precum și a planurilor de gestionare ale regiunilor, era posibil să se aprobe planurile de gestionare a apelor din anumite bazine hidrografice, precum și să se transfere apă spre alte bazine, proiectele referitoare la astfel de planuri trebuind să fie aprobate prin lege în cazul unui proiect de mare amploare sau de importanță națională. Prin articolul 13 din legea menționată, lucrările aferente proiectului în cauză au fost calificate drept lucrări de mare amploare, precum și de interes național, iar planul de gestionare a bazinelor hidrografice ale fluviilor Acheloos și Pineios a fost aprobat, la fel ca specificațiile de mediu aplicabile construirii și funcționării instalațiilor hidrotehnice aferente acestui proiect.
- 39 Articolul 13 alineatul 4 din Legea 3481/2006 prevedea că, în conformitate cu planul de gestionare și cu parametrii de mediu aprobați la alineatul 3 al aceluiași articol, era posibil să se dea în folosință sau să se finalizeze construirea instalațiilor publice, precum și a celor realizate de societatea Dimosia Epicheirisi Ilektrismou (DEI), aferente devierii cursului superior al apelor fluviului Acheloos spre Tesalia sau producției de energie electrică, care au făcut obiectul unei proceduri de atribuire a contractelor de achiziții publice și care au fost construite sau sunt în curs de construire. În temeiul acestei dispoziții, societatea căreia i-a fost atribuit contractul a primit ordin să continue lucrările pe care le suspendase în urma pronunțării hotărârii de anulare a atribuirii contractului.
- 40 Reclamanții din acțiunea principală solicită anularea în întregime a proiectului în discuție în cadrul acesteia. Acțiunile sunt îndreptate atât împotriva articolului 13 din Legea 3481/2006, cât și împotriva actelor administrative conexe. Symvoulio tis Epikrateias precizează că atât actele de aprobare a parametrilor de mediu, cât și actele în temeiul cărora trebuiau realizate instalațiile aferente acestui proiect fuseseră deja anulate prin hotărâri ale acestei instanțe înainte de intrarea în vigoare a Legii 3481/2006. Prin urmare, potrivit instanței de trimitere, este vorba despre o încercare de a le adopta din nou, prin intermediul planului de gestionare menționat anterior, care a fost aprobat în temeiul articolului 9 din această lege. Principala problemă pe care o ridică acțiunea principală ar fi cea a compatibilității dispozițiilor articolelor 9 și 13 din legea menționată cu dreptul Uniunii.
- 41 În acest context, Symvoulio tis Epikrateias a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 13 alineatul (6) din Directiva 2000/60/CE [...] introduce numai un termen maxim (22 decembrie 2009) pentru întocmirea planurilor de gestionare a resurselor hidrografice sau un termen special (care expiră la data indicată) pentru transpunerea dispozițiilor relevante ale articolelor 3, 4, 5, 6, 9, 13 și 15 din această directivă?

2) În cazul în care Curtea ar aprecia că prevederea amintită a [acestei] directive introduce numai un termen maxim (22 decembrie 2009) pentru întocmirea planurilor de gestionare a resurselor hidrografice:

O normă națională care permite transferarea apei dintr-un bazin hidrografic în altul fără să fi fost încă elaborate planurile pentru districtele hidrografice în interiorul cărora se găsesc bazinele hidrografice din care și spre care se va realiza transferul de apă este conformă cu articolele 2, 3,

4, 5, 6, 9, 13 și 15 din Directiva 2000/60/CE, dat fiind că, în temeiul articolului 2 punctul 15 din această directivă, principala unitate de gestionare a bazinului hidrografic este constituită de districtul hidrografic căruia îi aparține?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea precedentă:

În sensul articolelor 2, 3, 5, 6, 9, 13 și 15 din Directiva 2000/60/CE, este permis transferul de apă dintr-un district hidrografic într-un district hidrografic vecin? În cazul unui răspuns afirmativ, scopul unui astfel de transfer poate fi exclusiv satisfacerea necesităților de aprovizionare cu apă potabilă sau poate fi reprezentat și de irigații și de producerea de energie? În orice caz, este necesară, în conformitate cu prevederile menționate anterior ale [acestei] directive, o decizie a administrației motivată și adoptată pe baza unui studiu științific care să demonstreze că districtul hidrografic de destinație nu poate face față cu propriile resurse hidrografice necesităților sale de apă potabilă, pentru irigații și altele?

4) În cazul în care Curtea răspunde la prima întrebare declarând că prevederile articolului 13 alineatul (6) din Directiva 2000/60/CE nu introduc numai un termen maxim (22 decembrie 2009) pentru întocmirea planurilor de gestionare a resurselor hidrografice, ci instituie un termen special pentru transpunerea prevederilor relevante ale articolelor 3, 4, 5, 6, 9, 13 și 15 din această directivă:

O normă națională adoptată înainte de expirarea termenului special de transpunere menționat anterior, care permite transferul de apă dintr-un anumit bazin hidrografic în altul, fără a fi încă elaborate planurile pentru districtele hidrografice în interiorul cărora se află bazinele hidrografice din care și spre care se va realiza transferul de apă, pune în mod necesar în pericol efectul util al directivei menționate sau, la examinarea aspectului dacă se pune în pericol efectul util al directivei, trebuie să se ia în considerare criteriile precum amploarea intervențiilor prevăzute și scopul transferului de apă?

5) Este conformă cu articolele 13, 14 și 15 din directiva [menționată], care reglementează procedura de informare, consultare și participare a publicului, o prevedere normativă adoptată de un parlament național prin care se aprobă planurile de gestionare a bazinelor hidrografice, în condițiile în care normele naționale relevante nu prevăd o fază de consultare a publicului în cursul procedurii desfășurate în fața parlamentului național, iar din elementele dosarului nu rezultă că a fost respectată procedura de consultare în fața administrației prevăzută de Directiva [2000/60]?

6) În sensul Directivei 85/337/CEE [...], un SEM referitor la construcția de baraje și la transferul de apă care a fost supus aprobării parlamentului național, după anularea judiciară a actului prin care fusese deja aprobat și pentru care fusese deja respectată procedura de publicitate, fără a se urma din nou o astfel de procedură, respectă cerințele de informare și de participare a publicului prevăzute la articolele 1, 2, 5, 6, 8 și 9 din [această] directivă sus-menționată?

7) Intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42/CE [...] un proiect de deviere a unui fluviu care:

a) presupune construcția de baraje și transferul de apă dintr-un district hidrografic în altul [din districtele hidrografice ale Greciei Continentale Occidentale și Epirului spre cel al Tesaliei],

b) intră în domeniul de aplicare al Directivei 2000/60/CE,

c) privește instalații prevăzute de Directiva 85/337/CEE,

d) poate avea efecte asupra mediului în arii precum cele prevăzute de Directiva 92/43/CEE [...]

- 8) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea precedentă:

În sensul articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2001/42/CE, pot fi considerate acte pregătitoare oficiale adoptate înainte de 21 iulie 2004, astfel încât nu există obligația de elaborare a unui studiu de evaluare strategică a impactului asupra mediului, actele care priveau proiectul în discuție și care au fost anulate cu efect retroactiv prin hotărâri judecătorești?

- 9) În cazul în care răspunsul la întrebarea preliminară precedentă este negativ:

În sensul articolului 11 alineatul (2) din Directiva 2001/42/CE, în cazul în care un proiect intră simultan în domeniul de aplicare al acestei directive și în cele ale Directivelor 2000/60/CE și 85/337/CEE, care prevăd deopotrivă o evaluare a impactului proiectului asupra mediului, sunt suficiente pentru respectarea prevederilor Directivei 2001/42/CE studiile efectuate în temeiul Directivelor 2000/60/CE și 85/337/CEE sau este necesar să se efectueze un studiu autonom de evaluare strategică a impactului asupra mediului?

- 10) În sensul articolelor 3, 4 și 6 din Directiva 92/43/CEE [...], ariile care erau cuprinse în listele naționale ale [...] SIC și care în final au fost incluse pe lista comunitară a SIC intrau în sfera de reglementare a Directivei 92/43/CEE înainte de publicarea Deciziei 2006/613/CE a Comisiei din 19 iulie 2006 de adoptare[, în conformitate cu Directiva 92/43,] a listei siturilor de importanță comunitară pentru regiunea biogeografică mediteraneeană [(JO L 259, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 17, p. 21)]?

- 11) În sensul articolelor 3, 4 și 6 din Directiva 92/43/CEE, autoritățile naționale competente pot să elibereze o autorizație pentru realizarea unui proiect de deviere a unor ape care nu este în mod direct conex sau necesar pentru conservarea unei zone care intră într-o arie specială de protecție, în condițiile în care în toate studiile cuprinse în dosarul privitor la acest proiect se constată lipsa totală a elementelor sau absența unor date fiabile și actuale referitoare la speciile de păsări din această arie?

- 12) În sensul articolelor 3, 4 și 6 din Directiva 92/43/CEE, motivele pentru care este pus în aplicare un proiect de deviere a unor ape, referitoare în principal la irigații și în subsidiar la furnizarea de apă potabilă, pot constitui interesul public imperativ impus de [această] directivă pentru a fi aprobată realizarea unei astfel de lucrări în pofida efectului său negativ asupra ariilor protejate de [directiva menționată]?

- 13) În cazul în care răspunsul la întrebarea preliminară precedentă este afirmativ:

În sensul articolelor 3, 4 și 6 din Directiva 92/43/CEE, pentru determinarea caracterului adecvat al măsurilor compensatorii necesare pentru a garanta protecția coerenței globale a unui sit Natura 2000 care este afectată de un proiect de deviere a apelor, trebuie luate în considerare criterii precum amploarea unei astfel de devieri și dimensiunile lucrărilor pe care devierea respectivă le presupune?

- 14) În sensul articolelor 3, 4 și 6 din Directiva 92/43/CEE, interpretate în lumina principiului dezvoltării durabile, consacrat la articolul 6 CE, autoritățile naționale competente pot elibera o autorizație pentru realizarea unui proiect de deviere a unor ape în interiorul unui sit Natura 2000, care nu este în mod direct conex sau necesar pentru protecția coerenței unui astfel de sit, atunci când din [SEM-ul] referitor la proiectul în discuție rezultă că acesta ar avea drept consecință transformarea unui ecosistem fluvial natural într-un ecosistem fluvial și lacustru artificial?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 42 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 13 alineatul (6) din Directiva 2000/60 stabilește exclusiv un termen pentru elaborarea planurilor de gestionare a unui district hidrografic sau dacă acesta instituie de asemenea un termen de transpunere special pentru anumite dispoziții ale articolelor 3-6, 9, 13 și 15 din această directivă.
- 43 În temeiul articolului 24 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2000/60, statele membre trebuiau să pună în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma acestei directive până la 22 decembrie 2003.
- 44 Împrejurarea că articolul 13 alineatul (6) din Directiva 2000/60 precizează că planurile de gestionare a districtului hidrografic vor trebui să fie publicate în termen de cel mult nouă ani de la data intrării în vigoare a acesteia, adică până la data de 22 decembrie 2009, nu poate repune în discuție data limită prevăzută la articolul 24 alineatul (1) din această directivă pentru transpunerea acesteia din urmă.
- 45 Astfel, articolul 13 alineatul (6) din Directiva 2000/60 nu se referă la termenul de transpunere a acesteia, ci stabilește numai o dată limită pentru punerea în aplicare a uneia dintre măsurile pe care statele membre vor trebui să le adopte în temeiul directivei menționate după transpunerea acesteia.
- 46 De altfel, Curtea a stabilit deja că, prin excluderea din reglementarea națională în vigoare în luna septembrie 2004 a definițiilor noțiunilor care figurează la articolul 2 din Directiva 2000/60 și a termenelor în care normele privind calitatea apei trebuie să fie respectate, termene stabilite la articolele 4-6 și 8 din aceeași directivă, obligațiile care decurg din articolul 2 menționat coroborat cu aceste din urmă dispoziții nu au fost puse în aplicare cu forța obligatorie necesară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 noiembrie 2006, Comisia/Luxemburg, C-32/05, Rec., p. I-11323, punctele 16, 17 și 65).
- 47 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 13 alineatul (6) și articolul 24 alineatul (1) din Directiva 2000/60 trebuie interpretate în sensul că stabilesc la 22 decembrie 2009 data expirării termenului acordat statelor membre pentru publicarea planurilor de gestionare a districtelor hidrografice și, respectiv, la 22 decembrie 2003 data la care expiră termenul maxim de care dispun statele membre pentru a transpune această directivă, în special articolele 3-6, 9, 13 și 15 din aceasta.

Cu privire la a doua și la a patra întrebare

- 48 Prin intermediul celei de a doua, al celei de a treia și al celei de a patra întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită mai întâi să se stabilească dacă Directiva 2000/60 trebuie interpretată în sensul că se opune unei dispoziții naționale care autorizează, anterior datei de 22 decembrie 2009, un transfer de apă dintr-un bazin hidrografic în altul sau dintr-un district hidrografic în altul atunci când planurile de gestionare a districtelor hidrografice în cauză nu au fost încă adoptate de autoritățile naționale competente. În cazul unui răspuns negativ, aceasta solicită în continuare să se stabilească dacă un astfel de transfer poate avea loc exclusiv în scopul aprovizionării cu apă potabilă sau poate urmări și realizarea de irigații și producția de energie. În sfârșit, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă compatibilitatea unui astfel de transfer cu directiva menționată este condiționată de faptul că bazinul hidrografic sau districtul hidrografic de destinație nu își poate satisface cu propriile resurse hidrografice necesitățile de aprovizionare cu apă potabilă, de producție de electricitate sau de irigații.

- 49 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că, întrucât privește transferul de apă dintr-un bazin hidrografic în altul sau dintr-un district hidrografic în altul, proiectul în discuție în acțiunea principală poate fi, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 66 și 67 din concluzii, incompatibil cu obiectivele de mediu prevăzute la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2000/60.
- 50 Pe de altă parte, trebuie amintit că proiectul în discuție în acțiunea principală a fost adoptat de legiuitorul elen la 2 august 2006.
- 51 În ceea ce privește aspectul dacă statul membru în cauză avea deja obligația de a respecta obiectivele de mediu prevăzute la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2000/60 la data adoptării proiectului menționat, este important să se arate că această dispoziție prevede că, în ceea ce privește apele de suprafață și subterane, statele membre adoptă măsurile de conservare necesare prin punerea în aplicare a programelor de măsuri prevăzute în planul de gestionare a districtului hidrografic.
- 52 Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2000/60 stabilește astfel o legătură între măsurile de conservare necesare pe care statele membre sunt obligate să le adopte în temeiul dispoziției menționate și existența prealabilă a unui plan de gestionare pentru districtul hidrografic în cauză.
- 53 Prin urmare, Directiva 2000/60 nu interzice *a priori* transferul de apă dintr-un bazin hidrografic în altul sau dintr-un district hidrografic în altul înainte de publicarea planurilor de gestionare a districtelor hidrografice în cauză, care trebuie totuși să aibă loc, în conformitate cu articolul 13 alineatul (6) din directiva menționată, cel târziu la 22 decembrie 2009.
- 54 Or, este clar că, la data adoptării proiectului în discuție în acțiunea principală, planurile de gestionare a districtelor hidrografice privind bazinele hidrografice vizate de proiectul menționat nu existau (a se vedea Hotărârea din 19 aprilie 2012, Comisia/Grecia, C-297/11, punctul 17).
- 55 Astfel, la data la care a fost adoptat proiectul în discuție în acțiunea principală, Republica Elenă nu avea obligația de a fi elaborat planurile de gestionare a districtelor hidrografice vizate de acesta. Prin urmare, chiar dacă termenul de transpunere a Directivei 2000/60, astfel cum este stabilit la articolul 24 alineatul (1) primul paragraf din aceasta, expirase, termenul prevăzut la articolul 13 alineatul (6) din aceeași directivă pentru publicarea planurilor de gestionare a unui district hidrografic nu expirase încă.
- 56 În consecință, proiectul în discuție în acțiunea principală, astfel cum a fost adoptat de legiuitorul elen la 2 august 2006, fără să fi fost elaborate în prealabil planurile de gestionare a districtelor hidrografice privind bazinele hidrografice vizate de acest proiect, nu intra sub incidența articolului 4 din Directiva 2000/60.
- 57 Cu toate acestea, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cursul termenului de transpunere a unei directive, statele membre destinate ale acesteia trebuie să se abțină de la adoptarea unor dispoziții de natură să compromită în mod grav realizarea rezultatului impus prin această directivă. O astfel de obligație de abținere impusă tuturor autorităților naționale trebuie interpretată în sensul că se referă la adoptarea oricărei măsuri, generale și specifice, care poate avea un astfel de efect negativ (a se vedea Hotărârea din 18 decembrie 1997, Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Rec., p. I-7411, punctul 45, precum și Hotărârea din 26 mai 2011, Stichting Natuur en Milieu și alții, C-165/09-C-167/09, Rep., p. I-4599, punctul 78 și jurisprudența citată).
- 58 Această obligație de abținere este impusă statelor membre, în temeiul aplicării articolului 10 al doilea paragraf CE coroborat cu articolul 249 al treilea paragraf CE, și în perioada tranzitorie în care statelor li se permite să aplice în continuare sistemele naționale, deși nu sunt conforme cu directiva în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Stichting Natuur en Milieu și alții, citată anterior, punctul 79 și jurisprudența citată).

- 59 Situația este identică în cazul în care o directivă precum Directiva 2000/60 prevede o perioadă tranzitorie în cursul căreia statele membre nu sunt obligate să adopte toate măsurile prevăzute de aceasta.
- 60 Astfel, chiar înainte de 22 decembrie 2009, data expirării termenului acordat, în temeiul articolului 13 alineatul (6) din Directiva 2000/60, statelor membre pentru publicarea planurilor de gestionare a districtelor hidrografice, acestea trebuiau să se abțină de la adoptarea unor dispoziții de natură să compromită în mod grav realizarea rezultatului impus prin articolul 4 din această directivă.
- 61 În special, în ceea ce privește obiectivele de mediu prevăzute la articolul 4 din Directiva 2000/60, trebuie subliniat că, în temeiul alineatului (1) litera (a) punctul (ii) al acestui articol, statele membre „protejează, îmbunătățesc și refac toate corpurile de apă de suprafață, [...] cu scopul de a obține o stare bună a apelor de suprafață în termen de cel mult 15 ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive, în conformitate cu dispozițiile prevăzute în anexa V, sub rezerva aplicării prelungirilor determinate în conformitate cu alineatul (4) și a aplicării alineatelor (5), (6) și (7), fără a aduce atingere alineatului (8)”.
- 62 Cu unele rezerve, realizarea unui astfel de obiectiv nu poate fi compromisă de o măsură națională, chiar dacă aceasta a fost adoptată anterior datei de 22 decembrie 2009.
- 63 În lipsa, din dosarul prezentat Curții, a oricărui element care să intre sub incidența ipotezelor prevăzute la articolul 4 alineatele (4)-(6) din Directiva 2000/60, trebuie să se arate că, potrivit articolului 4 alineatul (7) din această directivă:

„Statele membre nu încalcă dispozițiile prezentei directive în cazul în care:

- nu reușesc să obțină o stare bună a apelor subterane, o stare ecologică bună [...] sau nu reușesc să prevină deteriorarea stării unui corp de apă de suprafață sau subterană ca urmare a unor noi modificări ale caracteristicilor fizice ale corpului de apă de suprafață sau a schimbării nivelului corpurilor de apă subterană sau
- nu reușesc să prevină deteriorarea stării unui corp de apă de la foarte bună la bună, ca urmare a desfășurării unor noi activități de dezvoltare umană durabilă,

și sunt îndeplinite următoarele condiții:

- (a) sunt luate toate măsurile practice pentru a atenua impactul negativ asupra stării corpului de apă,
- (b) motivele pentru modificările sau schimbările respective sunt indicate și motivate explicit în planul de gestionare a districtului hidrografic, solicitat în temeiul articolului 13, iar obiectivele sunt revizuite la fiecare șase ani,
- (c) motivele care stau la baza acestor modificări sau schimbări sunt de interes public major și/sau beneficiile pe care realizarea obiectivelor enunțate la alineatul (1) le aduce mediului și societății sunt mai mici decât beneficiile noilor modificări sau schimbări pentru sănătatea umană, menținerea securității umane sau pentru dezvoltarea durabilă și
- (d) din motive de fezabilitate tehnică sau de costuri disproporționate, obiectivele benefice urmărite prin modificările sau schimbările aduse corpului de apă nu pot fi realizate prin alte mijloace care să constituie o opțiune mult mai bună din punct de vedere ecologic.”

- 64 Deși este adevărat că, astfel cum s-a constatat la punctul 56 din prezenta hotărâre, alineatul (7) menționat nu este aplicabil, ca atare, unui proiect de instalații adoptat la 2 august 2006 fără să fi fost în prealabil elaborate planurile de gestionare a districtelor hidrografice privind bazinele hidrografice vizate de proiect, acesta din urmă nu poate fi supus unor condiții mai stricte decât dacă ar fi fost adoptat după momentul la care articolul 4 din Directiva 2000/60 ar fi devenit aplicabil în privința sa.
- 65 În ceea ce privește un astfel de proiect, criteriile și condițiile prevăzute la articolul 4 alineatul (7) din Directiva 2000/60 pot fi, în esență, aplicate prin analogie și, dacă este cazul, *mutatis mutandis*, ca restricții maxime ale proiectului.
- 66 Or, astfel cum se precizează în considerentul (15) al directivei menționate, aprovizionarea cu apă constituie un serviciu de interes general. În ceea ce privește producția de electricitate și irigațiile, din cuprinsul articolului 4 alineatul (3) litera (a) punctul (iii) din aceeași directivă reiese că și acestea sersesc, în principiu, unui interes general.
- 67 Prin urmare, un proiect precum cel în discuție în acțiunea principală, care nu intră sub incidența articolului 4 din Directiva 2000/60 și care ar fi putut genera efecte negative pentru apă precum cele prevăzute la alineatul (7) al acestui articol, putea fi autorizat dacă, cel puțin:
- erau luate toate măsurile practice pentru a atenua impactul negativ al proiectului asupra stării corpului de apă,
 - motivele pentru care acest proiect trebuia să fie realizat erau indicate și motivate explicit,
 - acest proiect servea unui interes general care putea consta, printre altele, în aprovizionarea cu apă, în producția de electricitate sau în irigații și/sau beneficiile pe care le aducea mediului și societății realizarea obiectivelor enunțate la alineatul (1) al articolului menționat erau mai mici decât beneficiile rezultate din acest proiect pentru sănătatea umană, pentru menținerea securității persoanelor sau pentru dezvoltarea durabilă și
 - în sfârșit, din motive de fezabilitate tehnică sau de costuri disproporționate, obiectivele benefice urmărite de acest proiect nu puteau fi realizate prin alte mijloace care ar fi constituit o opțiune mult mai bună din punct de vedere ecologic.
- 68 Deși faptul că bazinul hidrografic sau districtul hidrografic nu își poate satisface cu propriile resurse hidrografice necesitățile de apă potabilă, de producție de electricitate sau de irigații este, desigur, susceptibil să justifice, în lumina Directivei 2000/60, un transfer de apă precum cel din proiectul în discuție în acțiunea principală, nu rezultă că acesta din urmă poate fi justificat numai pentru motivul unei asemenea imposibilități. Astfel, nu este exclusă posibilitatea ca, chiar în absența acestei imposibilități, să se poată considera că transferul de apă în cauză îndeplinește condițiile menționate la punctul anterior și în special, pe de o parte, condiția potrivit căreia acesta servește unui interes general și/sau beneficiile pe care le aduce mediului și societății realizarea obiectivelor enunțate la articolul 4 alineatul (1) din această directivă sunt mai mici decât beneficiile rezultate în urma transferului de apă pentru sănătatea umană, pentru menținerea securității persoanelor sau pentru dezvoltarea durabilă și, pe de altă parte, condiția potrivit căreia, din motive de fezabilitate tehnică sau de costuri disproporționate, obiectivele benefice urmărite prin transferul în cauză nu pot fi realizate prin alte mijloace care ar constitui o opțiune mult mai bună din punct de vedere ecologic.

- 69 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la a doua, la a treia și la a patra întrebare că Directiva 2000/60 trebuie interpretată în sensul că:
- nu se opune, în principiu, unei dispoziții naționale care autorizează, anterior datei de 22 decembrie 2009, un transfer de apă dintr-un bazin hidrografic în altul sau dintr-un district hidrografic în altul atunci când planurile de gestionare a districtelor hidrografice în cauză nu au fost încă adoptate de autoritățile naționale competente,
 - un astfel de transfer nu trebuie să fie de natură să compromită în mod grav realizarea obiectivelor impuse prin această directivă,
 - cu toate acestea, în măsura în care poate genera efecte negative pentru apă precum cele prevăzute la articolul 4 alineatul (7) din aceeași directivă, transferul menționat poate fi autorizat dacă sunt îndeplinite cel puțin condițiile prevăzute la punctele (a)-(d) ale aceleiași dispoziții și
 - imposibilitatea bazinului hidrografic sau a districtului hidrografic de destinație de a-și satisface cu propriile resurse hidrografice necesitățile de apă potabilă, de producție de electricitate sau de irigații nu este o condiție indispensabilă pentru ca un astfel de transfer de apă să fie compatibil cu directiva menționată dacă sunt îndeplinite condițiile menționate anterior.

Cu privire la a cincea întrebare

- 70 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolele 13-15 din Directiva 2000/60 trebuie interpretate în sensul că se opun aprobării de către un parlament național a unor planuri de gestionare a unor bazine hidrografice, precum cele în discuție în acțiunea principală, fără să fi fost pusă în aplicare nicio procedură de informare, de consultare sau de participare a publicului.
- 71 Trebuie arătat că, întrucât articolele 13 și 15 din Directiva 2000/60 nu prevăd nicio obligație referitoare la informarea, la consultarea sau la participarea publicului în cazul elaborării unor planuri de gestionare a unui district hidrografic, această întrebare trebuie examinată exclusiv în lumina articolului 14 din directiva menționată, care prevede astfel de obligații.
- 72 În această privință, trebuie amintit că articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2000/60 prevede că „[s]tatele membre încurajează participarea activă a tuturor părților interesate de punerea în aplicare a prezentei directive, în special de elaborarea, revizuirea și actualizarea planurilor de gestionare a districtului hidrografic. Statele membre se asigură că, pentru fiecare district hidrografic, publică și pun la dispoziția publicului, inclusiv a utilizatorilor, pentru comentarii [...] un proiect al planului de gestionare a districtului hidrografic, cu cel puțin un an înainte de începutul perioadei de referință a planului”.
- 73 În plus, trebuie arătat că, la punctul 17 din Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior, Curtea a constatat că Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 13 alineatele (1)-(3) și (6) și al articolului 15 alineatul (1) din Directiva 2000/60, întrucât nu a elaborat, până la 22 decembrie 2009, planurile de gestionare a districtelor hidrografice nici pentru districtele hidrografice situate în întregime pe teritoriul său național, nici pentru cele internaționale. În cadrul acestei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, Republica Elenă nu a susținut că ar fi elaborat, până la data respectivă, un plan de gestionare a districtelor hidrografice în sensul aceleiași directive. În special, aceasta nu a făcut referire la legea în discuție în acțiunea principală.

- 74 Astfel, planurile de gestionare a bazinelor hidrografice, precum cele în discuție în acțiunea principală, adoptate la 2 august 2006, nu pot fi considerate planuri de gestionare care intră sub incidența articolelor 13-15 din Directiva 2000/60. Prin urmare, obligația care rezultă din cuprinsul articolului 14 alineatul (1) din aceasta ne se aplică unor astfel de planuri.
- 75 În consecință, trebuie să se răspundă la a cincea întrebare că faptul că un parlament național aprobă planuri de gestionare a unor bazine hidrografice, precum cele în discuție în acțiunea principală, fără să fi fost pusă în aplicare nicio procedură de informare, de consultare sau de participare a publicului nu intră în domeniul de aplicare al articolului 14 din Directiva 2000/60 și în special al alineatului (1) al acestuia.

Cu privire la a șasea întrebare

- 76 Prin intermediul celei de a șasea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 85/337 trebuie interpretată în sensul că se opune unei legi precum Legea 3481/2006, adoptată de Parlamentul elen la 2 august 2006, prin care se aprobă un proiect de deviere parțială a apelor unui fluviu precum cel în discuție în acțiunea principală, în temeiul unui SEM referitor la acest proiect care servise drept fundament pentru o decizie administrativă adoptată după încheierea unei proceduri conforme cu obligațiile de informare și de participare a publicului prevăzute de această directivă, și aceasta în pofida faptului că decizia în cauză a fost anulată pe cale judiciară.
- 77 Trebuie amintit că articolul 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 prevede că aceasta „nu se aplică proiectelor ale căror detalii sunt adoptate printr-un act legislativ special de drept intern, deoarece obiectivele urmărite de prezenta directivă, inclusiv transmiterea informațiilor, sunt realizate prin intermediul procesului legislativ”.
- 78 Din dispoziția menționată rezultă că, în cazul în care obiectivele Directivei 85/337, inclusiv acela de transmitere a informațiilor, sunt realizate prin intermediul unui proces legislativ, această directivă nu se aplică proiectului vizat (a se vedea Hotărârea din 19 septembrie 2000, *Linster*, C-287/98, Rec., p. I-6917, punctul 51, Hotărârea din 18 octombrie 2011, *Boxus și alții*, C-128/09-C-131/09, C-134/09 și C-135/09, Rep., p. I-9711, punctul 36, precum și Hotărârea din 16 februarie 2012, *Solvay și alții*, C-182/10, punctul 30).
- 79 Această dispoziție supune îndeplinirii a două condiții excluderea unui proiect din domeniul de aplicare al Directivei 85/337. Prima impune ca detaliile proiectului să fie adoptate printr-un act legislativ special. Potrivit celei de a doua, obiectivele urmărite de directivă, inclusiv transmiterea informațiilor, trebuie realizate prin intermediul procesului legislativ (Hotărârea din 16 septembrie 1999, *WWF și alții*, C-435/97, Rec., p. I-5613, punctul 57, Hotărârea *Boxus și alții*, citată anterior, punctul 37, precum și Hotărârea *Solvay și alții*, citată anterior, punctul 31).
- 80 În ceea ce privește prima condiție, aceasta implică mai întâi ca proiectul să fie adoptat printr-un act legislativ special. În această privință, trebuie subliniat că noțiunile „proiect” și „autorizație” sunt definite la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 85/337. Prin urmare, pentru a intra în domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (5) din această directivă, un act legislativ care adoptă un proiect trebuie să fie special și să prezinte aceleași caracteristici cu cele ale unei asemenea autorizații. Acesta trebuie în special să acorde inițiatorului proiectului dreptul de a realiza proiectul (a se vedea Hotărârile citate anterior *WWF și alții*, punctul 58, *Boxus și alții*, punctul 38, precum și *Solvay și alții*, punctul 32).
- 81 În plus, proiectul trebuie adoptat în detaliu, și anume într-un mod suficient de precis și de definitiv, astfel încât, la fel ca o autorizație, actul legislativ care îl adoptă să cuprindă, după luarea lor în considerare de către legiuitor, toate elementele relevante ale proiectului în vederea evaluării efectelor asupra mediului (a se vedea Hotărârile citate anterior *WWF și alții*, punctul 59, *Boxus și alții*,

punctul 39, precum și Solvay și alții, punctul 33). Actul legislativ trebuie astfel să ateste că, în ceea ce privește proiectul vizat, obiectivele Directivei 85/337 au fost realizate (a se vedea Hotărârile citate anterior Linster, punctul 56, Boxus și alții, punctul 39, precum și Solvay și alții, punctul 33).

- 82 Din aceasta rezultă că un act legislativ nu poate fi considerat că adoptă un proiect în detaliu, în sensul articolului 1 alineatul (5) din Directiva 85/337, atunci când nu cuprinde elementele necesare pentru evaluarea efectelor acestui proiect asupra mediului sau atunci când necesită adoptarea unor acte pentru a acorda inițiatorului proiectului dreptul de a realiza proiectul (a se vedea Hotărârile citate anterior WWF și alții, punctul 62, Linster, punctul 57, Boxus și alții, punctul 40, precum și Solvay și alții, punctul 34).
- 83 În ceea ce privește a doua condiție, din articolul 2 alineatul (1) din Directiva 85/337 rezultă că obiectivul esențial al acesteia din urmă este să garanteze că, înainte de acordarea unei autorizații, proiectele care pot avea efecte importante asupra mediului, *inter alia*, prin natura, mărimea sau localizarea lor, fac obiectul unei evaluări a efectelor lor asupra mediului (a se vedea Hotărârile citate anterior Linster, punctul 52, Boxus și alții, punctul 41, precum și Solvay și alții, punctul 35).
- 84 Al șaselea considerent al Directivei 85/337 precizează în plus că evaluarea trebuie să se desfășoare pe baza informațiilor adecvate furnizate de inițiatorul proiectului și poate fi completată de autorități și de persoanele implicate în proiectul respectiv (a se vedea Hotărârile citate anterior WWF și alții, punctul 61, Linster, punctul 53, Boxus și alții, punctul 42, precum și Solvay și alții, punctul 36).
- 85 Prin urmare, la momentul adoptării proiectului, legiuitorul național trebuie să aibă la dispoziție informații suficiente. Din articolul 5 alineatul (3) din Directiva 85/337 și din anexa IV la aceasta rezultă că informațiile care trebuie furnizate de inițiatorul proiectului cuprind cel puțin o descriere a proiectului, incluzând informații referitoare la locul, concepția și dimensiunile acestuia, o descriere a măsurilor preconizate pentru a evita, a reduce și, dacă se poate, a remedia efectele negative importante, precum și datele necesare pentru a identifica și a evalua principalele efecte pe care proiectul ar putea să le aibă asupra mediului (a se vedea Hotărârile citate anterior Boxus și alții, punctul 43, precum și Solvay și alții, punctul 37).
- 86 Or, nimic nu se opune ca, la adoptarea unui proiect, legiuitorul național să poată beneficia de informațiile primite în cadrul unei proceduri administrative anterioare, precum și de SEM-ul efectuat în acest cadru, în măsura în care acesta din urmă se întemeiază pe informații și pe cunoștințe care sunt încă de actualitate. Astfel, SEM-ul, care trebuie realizat în amonte față de procesul decizional, implică o examinare pe fond a informațiilor culese, precum și o reflecție asupra oportunității de a le completa, dacă este cazul, cu date suplimentare (a se vedea Hotărârea din 3 martie 2011, Comisia/Irlanda, C-50/09, Rep., p. I-873, punctul 40).
- 87 În această privință, împrejurarea că SEM-ul a fost efectuat în cadrul unei proceduri administrative care a condus la adoptarea unei decizii care a fost în cele din urmă anulată pe cale judiciară este, în sine, lipsită de relevanță.
- 88 Cu toate acestea, un act legislativ care numai ar „ratifica” pur și simplu un act administrativ preexistent, limitându-se să constate existența unor motive imperative de interes general, fără inițierea prealabilă a unei proceduri legislative pe fond care să permită respectarea condițiilor amintite la punctul 79 din prezenta hotărâre, nu poate fi considerat un act legislativ special în sensul articolului 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 și nu este suficient, așadar, pentru a exclude un proiect din domeniul de aplicare al acestei directive (a se vedea Hotărârile citate anterior Boxus și alții, punctul 45, precum și Solvay și alții, punctul 39).

- 89 În special, un act legislativ adoptat fără ca membrii organului legislativ să fi avut la dispoziție informațiile menționate la punctul 85 din prezenta hotărâre nu poate intra în domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (5) din Directiva 85/337 (a se vedea Hotărârile citate anterior Boxus și alții, punctul 46, precum și Solvay și alții, punctul 40).
- 90 Revine instanței naționale competența de a stabili dacă aceste condiții au fost îndeplinite. În acest scop, instanța menționată trebuie să țină seama atât de conținutul actului legislativ adoptat, cât și de ansamblul procedurii legislative care a condus la adoptarea sa, precum și, în special, de actele pregătitoare și de dezbaterile parlamentare (a se vedea Hotărârile citate anterior Boxus și alții, punctul 47, precum și Solvay și alții, punctul 41).
- 91 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a șasea întrebare că Directiva 85/337, în special articolul 1 alineatul (5) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei legi precum Legea 3481/2006, adoptată de Parlamentul elen la 2 august 2006, prin care se aprobă un proiect de deviere parțială a apelor unui fluviu precum cel în discuție în acțiunea principală, în temeiul unui SEM referitor la acest proiect care servise drept fundament pentru o decizie administrativă adoptată după încheierea unei proceduri conforme cu obligațiile de informare și de participare a publicului prevăzute de directiva amintită, și aceasta în pofida faptului că decizia în cauză a fost anulată pe cale judiciară, cu condiția ca legea menționată să constituie un act legislativ special, astfel încât obiectivele acestei directive să poată fi realizate prin intermediul procesului legislativ. Revine instanței naționale sarcina de a verifica dacă aceste două condiții au fost respectate.

Cu privire la a șaptea întrebare

- 92 Prin intermediul celei de a șaptea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă un proiect de deviere parțială a apelor unui fluviu, precum cel în discuție în acțiunea principală, trebuie considerat ca fiind un plan sau un program care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42.
- 93 În această privință, trebuie arătat că, pentru a se stabili dacă un proiect intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42, trebuie să se examineze dacă proiectul în cauză este un plan sau un program în sensul articolului 2 litera (a) din această directivă.
- 94 În temeiul articolului 2 litera (a) a doua liniuță din Directiva 2001/42, nu sunt considerate „planuri și programe” în sensul acesteia decât planurile și programele impuse prin acte cu putere de lege sau acte administrative.
- 95 Or, nu rezultă că proiectul în cauză constituie un act care definește criteriile și modalitățile de amenajare a teritoriului și care stabilește normele și procedurile de control la care ar fi supusă punerea în aplicare a unuia sau mai multor proiecte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 martie 2012, Inter-Environnement Bruxelles și alții, C-567/10, punctul 30).
- 96 În consecință, trebuie să se răspundă la a șaptea întrebare că un proiect de deviere parțială a apelor unui fluviu, precum cel în discuție în acțiunea principală, nu trebuie considerat ca fiind un plan sau un program care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42.

Cu privire la a opta și la a noua întrebare

- 97 Având în vedere răspunsul formulat la a șaptea întrebare, nu este necesar să se răspundă la a opta și la a noua întrebare adresate de instanța de trimitere.

Cu privire la a zecea întrebare

- 98 Prin intermediul celei de a zecea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă ariile incluse pe lista națională a SIC, transmisă Comisiei în temeiul articolului 4 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 92/43, și care au fost ulterior incluse pe lista SIC-urilor adoptată prin Decizia 2006/613 beneficiau de protecția acestei directive înainte de publicarea deciziei menționate.
- 99 Trebuie subliniat că Decizia 2006/613, prin care Comisia a adoptat lista SIC pentru regiunea biogeografică mediteraneană, a devenit aplicabilă, în conformitate cu articolul 254 alineatul (3) CE, prin notificarea acesteia statelor membre.
- 100 Or, după cum a precizat Comisia fără a fi contrazisă, această decizie a fost notificată efectiv Republicii Elene la 19 iulie 2006, respectiv înainte de adoptarea, la 2 august 2006, a Legii 3481/2006 de aprobare a proiectului de deviere parțială a apelor fluviului Acheloos.
- 101 În această privință, trebuie arătat că, în temeiul articolului 4 alineatul (5) din Directiva 92/43, măsurile de protecție prevăzute la articolul 6 alineatele (2)-(4) din această directivă nu se impun decât în ceea ce privește siturile care, în conformitate cu alineatul (2) al treilea paragraf al aceluiași articol 4, sunt înscrise pe lista siturilor selecționate ca SIC adoptată de Comisie potrivit procedurii prevăzute la articolul 21 din această directivă (a se vedea Hotărârea din 13 ianuarie 2005, Dragaggi și alții, C-117/03, Rec., p. I-167, punctul 25).
- 102 În consecință, după notificarea Deciziei 2006/613 statului membru în cauză, acesta avea obligația de a adopta măsurile de protecție prevăzute la articolul 6 alineatele (2)-(4) din Directiva 92/43.
- 103 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de împrejurarea că, în urma anulării, în anul 2005, a deciziilor administrative de autorizare a proiectului în discuție în acțiunea principală, dispozițiile legislative cuprinse în Legea 3481/2006 prin care se autorizează acest proiect au fost supuse aprobării Parlamentului elen sub forma unui amendament la 6 iulie 2006, în condițiile în care Decizia 2006/613 a fost notificată statului membru în cauză la 19 iulie 2006. Astfel, într-un asemenea caz, aplicarea articolului 6 alineatele (2)-(4) din Directiva 92/43 ar privi, în orice caz, o situație care nu poate fi considerată ca fiind deja stabilită.
- 104 Acestea fiind zise, trebuie în orice caz amintit că, chiar înainte de intrarea în vigoare a Deciziei 2006/613, statele membre trebuie să protejeze siturile din momentul în care le propun, în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 92/43, pe lista națională transmisă Comisiei ca situri care pot fi identificate drept SIC (a se vedea în acest sens Hotărârea Dragaggi și alții, citată anterior, punctul 26). Astfel, statele membre sunt, în temeiul acestei directive, obligate să adopte măsurile de protecție apte, în raport cu obiectivul de conservare vizat de aceasta, să salvgardeze interesul ecologic relevant de care se bucură aceste situri la nivel național (a se vedea Hotărârea Dragaggi și alții, citată anterior, punctul 30) și nu pot, în consecință, să autorizeze intervenții care riscă să compromită în mod serios caracteristicile ecologice ale acestor situri, cum sunt în special intervențiile care riscă fie să reducă în mod semnificativ suprafața unui sit, fie să aibă ca rezultat dispariția speciilor prioritare prezente pe acest sit, fie, în sfârșit, să conducă la distrugerea sitului respectiv sau la dispariția caracteristicilor sale reprezentative (a se vedea Hotărârea din 14 septembrie 2006, Bund Naturschutz in Bayern și alții, C-244/05, Rec., p. I-8445, punctul 46, precum și Hotărârea din 15 martie 2012, Comisia/Cipru, C-340/10, punctul 44).
- 105 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la a zecea întrebare că ariile incluse pe lista națională a SIC, transmisă Comisiei în temeiul articolului 4 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 92/43, și care au fost ulterior incluse pe lista SIC-urilor adoptată prin Decizia 2006/613 beneficiau, după notificarea acesteia din urmă statului membru în cauză, de protecția acestei directive înainte de

publicarea deciziei menționate. În special, după această notificare, statul membru în cauză trebuia de asemenea să adopte măsurile de protecție prevăzute la articolul 6 alineatele (2)-(4) din această directivă.

Cu privire la a unsprezecea întrebare

- 106 Prin intermediul celei de a unsprezecea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 92/43 trebuie interpretată în sensul că se opune ca un proiect de deviere a unor ape care nu este în mod direct legat de sau necesar pentru conservarea unei ASP, dar care ar putea să o afecteze în mod semnificativ, să fie autorizat în lipsa unor elemente sau a unor date fiabile și actualizate referitoare la avifauna din aria respectivă.
- 107 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva 79/409 impune statelor membre să clasifice ca ASP teritoriile care îndeplinesc criteriile ornitologice determinate de aceste prevederi (a se vedea în special Hotărârea din 13 decembrie 2007, Comisia/Irlanda, C-418/04, Rec., p. I-10947, punctul 36).
- 108 Reiese din cuprinsul articolului 7 din Directiva 92/43 că articolul 6 alineatele (2)-(4) din această directivă înlocuiește articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva 79/409 începând cu data punerii în aplicare a Directivei 92/43 sau cu data clasificării de către un stat membru în conformitate cu Directiva 79/409, dacă aceasta din urmă are loc după prima (a se vedea Hotărârea din 13 decembrie 2007, Comisia/Irlanda, citată anterior, punctul 173, și Hotărârea din 24 noiembrie 2011, Comisia/Spania, C-404/09, Rep., p. I-11853, punctul 97).
- 109 Or, din decizia de trimitere, precum și din observațiile orale prezentate de Comisie reiese că ASP vizate de proiectul în discuție în acțiunea principală fuseseră deja clasificate înainte de adoptarea Legii 3481/2006. În consecință, obligațiile care decurg din articolul 6 alineatele (2)-(4) din Directiva 92/43 le erau aplicabile la data aprobării proiectului menționat.
- 110 În această privință, trebuie amintit că articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 prevede o procedură de evaluare care urmărește să garanteze, printr-un control prealabil, că un plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria respectivă, nu este autorizat decât în măsura în care nu va avea efecte negative asupra integrității acestui sit (a se vedea Hotărârea din 7 septembrie 2004, Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, Rec., p. I-7405, punctul 34, precum și Hotărârea din 20 septembrie 2007, Comisia/Italia, C-304/05, Rep., p. I-7495, punctul 56).
- 111 În ceea ce privește noțiunea „evaluare corespunzătoare” în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, trebuie să se arate că aceasta din urmă nu definește nicio metodă specifică pentru realizarea unei astfel de evaluări (Hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 57).
- 112 Cu toate acestea, Curtea a statuat că această evaluare trebuie concepută în așa fel încât autoritățile competente să poată dobândi certitudinea că un plan sau un proiect este lipsit de efecte negative asupra integrității sitului respectiv, dat fiind că, atunci când subzistă o incertitudine cu privire la absența unor astfel de efecte, autoritățile respective sunt obligate să refuze autorizația solicitată (a se vedea Hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 58).
- 113 În ceea ce privește elementele pe baza cărora autoritățile competente pot dobândi certitudinea necesară, Curtea a precizat că nu trebuie să existe nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific, considerându-se că autoritățile respective trebuie să se bazeze pe cele mai relevante cunoștințe științifice în domeniu (a se vedea Hotărârile citate anterior Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging, punctele 59 și 61, și Comisia/Italia, punctul 59).

- 114 Pe de altă parte, cunoașterea efectelor unui plan sau ale unui proiect în raport cu obiectivele de conservare referitoare la un anumit sit constituie o condiție prealabilă indispensabilă pentru aplicarea articolului 6 alineatul (4) din Directiva 92/43, întrucât, în lipsa acestor elemente, nu poate fi evaluată nicio condiție de aplicare a acestei dispoziții derogatorii. Analizarea unor eventuale motive cruciale de interes public major și a existenței unor alternative mai puțin prejudiciabile necesită o punere în balanță în raport cu efectele negative produse asupra sitului de planul sau de proiectul avut în vedere. În plus, pentru a determina natura unor eventuale măsuri compensatorii, trebuie identificate cu precizie efectele negative produse asupra sitului respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Comisia/Italia, punctul 83, precum și Solvay și alții, punctul 74).
- 115 Având în vedere cele de mai sus, nu se poate considera că o evaluare este adecvată în cazul în care lipsesc elemente sau date fiabile și actualizate privind avifauna din ASP în cauză.
- 116 Acestea fiind zise, în măsura în care autorizația aferentă unui proiect ar fi anulată sau revocată ca urmare a caracterului inadecvat al evaluării menționate, nu poate fi exclus ca autoritățile naționale competente să procedeze *a posteriori* la colectarea de date fiabile și actualizate privind avifauna din ASP în cauză și să aprecieze, pe baza datelor respective și a unei evaluări astfel completate, dacă proiectul de deviere a unor ape are efecte negative asupra integrității acestei ASP și, dacă este cazul, ce măsuri compensatorii trebuie să fie adoptate pentru a se garanta că realizarea proiectului nu va pune în pericol protecția coerenței globale a sistemului Natura 2000.
- 117 În consecință, trebuie să se răspundă la a unsprezecea întrebare că Directiva 92/43, în special articolul 6 alineatele (3) și (4) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că se opune ca un proiect de deviere a unor ape care nu este în mod direct legat de sau necesar pentru conservarea unei ASP, dar care ar putea să o afecteze în mod semnificativ, să fie autorizat în lipsa unor elemente sau a unor date fiabile și actualizate referitoare la avifauna din aria respectivă.

Cu privire la a douăsprezecea întrebare

- 118 Prin intermediul celei de a douăsprezecea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 92/43 trebuie interpretată în sensul că motive legate, pe de o parte, de irigații și, pe de altă parte, de aprovizionarea cu apă potabilă, invocate în susținerea unui proiect de deviere a unor ape, pot constitui motive cruciale de interes public major de natură să justifice realizarea unui proiect care are efecte negative asupra integrității siturilor vizate.
- 119 Articolul 6 alineatul (4) din Directiva 92/43 prevede că, în cazul în care, în pofida unui rezultat negativ al evaluării efectuate în conformitate cu alineatul (3) prima teză al aceluiași articol, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, și în lipsa unei soluții alternative, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000 (a se vedea Hotărârile citate anterior Comisia/Italia, punctul 81, precum și Solvay și alții, punctul 72).
- 120 Astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 100, 101, 107 și 108 din prezenta hotărâre, o astfel de dispoziție se aplică atât ASP, cât și SIC incluse pe lista adoptată de Comisie în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) al treilea paragraf din Directiva 92/43.
- 121 Interesul de natură să justifice, în sensul articolului 6 alineatul (4) din Directiva 92/43, realizarea unui plan sau a unui proiect trebuie să fie în același timp „public” și „major”, ceea ce presupune să aibă o importanță care îi permite să fie pus în balanță cu obiectivul de conservare a habitatelor naturale, a faunei, inclusiv a avifaunei, și a florei sălbatice, urmărit prin această directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea Solvay și alții, citată anterior, punctul 75).

- 122 Irigațiile și aprovizionarea cu apă potabilă îndeplinesc în principiu aceste condiții și, prin urmare, pot justifica realizarea unui proiect de deviere a unor ape în lipsa unor soluții alternative.
- 123 Cu toate acestea, atunci când este vorba despre SIC care adăpostesc un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, singurele considerații care pot fi invocate, în temeiul articolului 6 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 92/43, sunt cele legate de sănătatea sau siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major.
- 124 Întrucât Comisiei nu i s-a solicitat, în speță, să emită un aviz, trebuie să se analizeze dacă irigațiile și aprovizionarea cu apă potabilă pot fi asimilate considerațiilor menționate la punctul precedent.
- 125 În ceea ce privește irigațiile, se constată că acestea nu pot fi în principiu asimilate considerațiilor legate de sănătatea umană și de siguranța publică. În schimb, este mai plauzibil ca irigațiile să poată avea, în anumite împrejurări, consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu.
- 126 În schimb, aprovizionarea cu apă potabilă se numără, în principiu, printre considerațiile legate de sănătatea umană.
- 127 În orice caz, revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă proiectul în discuție în acțiunea principală are în mod real efecte negative asupra integrității unuia sau mai multor SIC care adăpostesc un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară.
- 128 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la a douăsprezecea întrebare că Directiva 92/43, în special articolul 6 alineatul (4) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că motive legate, pe de o parte, de irigații și, pe de altă parte, de aprovizionarea cu apă potabilă, invocate în susținerea unui proiect de deviere a unor ape, pot constitui motive cruciale de interes public major de natură să justifice realizarea unui proiect care are efecte negative asupra integrității siturilor vizate. În cazul în care un asemenea proiect are efecte negative asupra integrității unui SIC care adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, realizarea acestuia poate fi, în principiu, justificată de motive legate de aprovizionarea cu apă potabilă. În anumite împrejurări, aceasta ar putea fi justificată de consecințele benefice de importanță majoră pe care irigațiile le au pentru mediu. În schimb, irigațiile nu pot fi asimilate, în principiu, considerațiilor legate de sănătatea umană și de securitatea publică, care să justifice realizarea unui proiect precum cel în discuție în acțiunea principală.

Cu privire la a treisprezecea întrebare

- 129 Prin intermediul celei de a treisprezecea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în temeiul Directivei 92/43, trebuie să se țină seama, în scopul stabilirii măsurilor compensatorii adecvate, de amploarea devierii unor ape și de importanța lucrărilor pe care le implică devierea respectivă.
- 130 Potrivit articolului 6 alineatul (4) primul paragraf prima teză din Directiva 92/43, dacă, în pofida unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra sitului și în lipsa unei soluții alternative, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000.
- 131 Astfel cum s-a amintit la punctul 114 din prezenta hotărâre, pentru a determina natura unor eventuale măsuri compensatorii, trebuie identificate cu precizie efectele negative produse de proiect asupra sitului respectiv.

- 132 Or, amploarea devierii unor ape și importanța lucrărilor pe care le implică devierea respectivă sunt elemente care trebuie luate în considerare în scopul identificării cu precizie a efectelor negative produse de proiect asupra sitului respectiv și, prin urmare, în scopul stabilirii naturii măsurilor compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000.
- 133 În consecință, trebuie să se răspundă la a treisprezecea întrebare că, în temeiul Directivei 92/43 și în special al articolului 6 alineatul (4) primul paragraf prima teză din aceasta, trebuie să se țină seama, în scopul stabilirii măsurilor compensatorii adecvate, de amploarea devierii unor ape și de importanța lucrărilor pe care le implică devierea respectivă.

Cu privire la a paisprezecea întrebare

- 134 Prin intermediul celei de a paisprezecea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 92/43, interpretată în lumina obiectivului dezvoltării durabile, astfel cum este consacrat la articolul 6 CE, autorizează, cu privire la situri incluse în rețeaua Natura 2000, transformarea unui ecosistem fluvial natural într-un ecosistem fluvial și lacustru pronunțat antropic.
- 135 Chiar presupunând că transformarea unui ecosistem fluvial natural într-un ecosistem fluvial și lacustru pronunțat antropic are efecte negative asupra integrității siturilor incluse în rețeaua Natura 2000, din acest fapt nu rezultă în mod necesar că proiectul care se află la originea unei astfel de transformări nu poate fi autorizat.
- 136 Astfel, după cum s-a constatat la punctul 119 din prezenta hotărâre, în temeiul articolului 6 alineatul (4) din Directiva 92/43, care privește siturile incluse în rețeaua Natura 2000, proiectul în cauză ar putea fi autorizat în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de această dispoziție.
- 137 Or, potrivit celui de al treilea considerent al Directivei 92/43, scopul său principal fiind să promoveze menținerea biodiversității, luând în considerare aspectele economice, sociale, culturale și regionale, aceasta contribuie la atingerea obiectivului mai general al dezvoltării durabile. Menținerea biodiversității presupune uneori menținerea sau chiar încurajarea activităților umane.
- 138 Astfel, articolul 6 alineatul (4) primul paragraf din Directiva 92/43 și în special condiția potrivit căreia statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000 trebuie să se aplice în lumina obiectivului dezvoltării durabile astfel cum este menționat în al treilea considerent al acestei directive și consacrat la articolul 6 CE.
- 139 În consecință, trebuie să se răspundă la a paisprezecea întrebare că Directiva 92/43, în special articolul 6 alineatul (4) primul paragraf din aceasta, interpretată în lumina obiectivului dezvoltării durabile, astfel cum este consacrat la articolul 6 CE, autorizează, cu privire la situri incluse în rețeaua Natura 2000, transformarea unui ecosistem fluvial natural într-un ecosistem fluvial și lacustru pronunțat antropic în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de această dispoziție a directivei menționate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 140 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Articolul 13 alineatul (6) și articolul 24 alineatul (1) din Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei trebuie interpretate în sensul că stabilesc la 22 decembrie 2009 data expirării termenului acordat statelor membre pentru publicarea planurilor de gestionare a districtelor hidrografice și, respectiv, la 22 decembrie 2003 data la care expiră termenul maxim de care dispun statele membre pentru a transpune această directivă, în special articolele 3-6, 9, 13 și 15 din aceasta.**
- 2) **Directiva 2000/60 trebuie interpretată în sensul că:**
 - nu se opune, în principiu, unei dispoziții naționale care autorizează, anterior datei de 22 decembrie 2009, un transfer de apă dintr-un bazin hidrografic în altul sau dintr-un district hidrografic în altul atunci când planurile de gestionare a districtelor hidrografice în cauză nu au fost încă adoptate de autoritățile naționale competente,
 - un astfel de transfer nu trebuie să fie de natură să compromită în mod grav realizarea obiectivelor impuse prin această directivă,
 - cu toate acestea, în măsura în care poate genera efecte negative pentru apă precum cele prevăzute la articolul 4 alineatul (7) din aceeași directivă, transferul menționat poate fi autorizat dacă sunt îndeplinite cel puțin condițiile prevăzute la punctele (a)-(d) ale aceleiași dispoziții și
 - imposibilitatea bazinului hidrografic sau a districtului hidrografic de destinație de a-și satisface cu propriile resurse hidrografice necesitățile de apă potabilă, de producție de electricitate sau de irigații nu este o condiție indispensabilă pentru ca un astfel de transfer de apă să fie compatibil cu directiva menționată dacă sunt îndeplinite condițiile menționate anterior.
- 3) **Faptul că un parlament național aprobă planuri de gestionare a unor bazine hidrografice, precum cele în discuție în acțiunea principală, fără să fi fost pusă în aplicare nicio procedură de informare, de consultare sau de participare a publicului nu intră în domeniul de aplicare al articolului 14 din Directiva 2000/60 și în special al alineatului (1) al acestuia.**
- 4) **Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003, în special articolul 1 alineatul (5) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei legi precum Legea 3481/2006, adoptată de Parlamentul elen la 2 august 2006, prin care se aprobă un proiect de deviere parțială a apelor unui fluviu precum cel în discuție în acțiunea principală, în temeiul unui studiu privind efectele produse asupra mediului, referitor la acest proiect, care servise drept fundament pentru o decizie administrativă adoptată după încheierea unei proceduri conforme cu obligațiile de informare și de participare a publicului prevăzute de directiva amintită, și aceasta în pofida faptului că decizia în cauză a fost anulată pe cale judiciară, cu condiția ca legea menționată să constituie un act legislativ special, astfel încât obiectivele acestei directive să poată fi realizate prin intermediul procesului legislativ. Revine instanței naționale sarcina de a verifica dacă aceste două condiții au fost respectate.**

- 5) Un proiect de deviere parțială a apelor unui fluviu, precum cel în discuție în acțiunea principală, nu trebuie considerat ca fiind un plan sau un program care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului.
- 6) Ariile incluse pe lista națională a siturilor de importanță comunitară, transmisă Comisiei Europene în temeiul articolului 4 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, și care au fost ulterior incluse pe lista SIC-urilor adoptată prin Decizia 2006/613/CE a Comisiei din 19 iulie 2006 de adoptare, în conformitate cu Directiva 92/43/CEE a Consiliului, a listei siturilor de importanță comunitară pentru regiunea biogeografică mediteraneeană beneficiau, după notificarea Deciziei 2006/613 statului membru în cauză, de protecția acestei directive înainte de publicarea deciziei menționate. În special, după această notificare, statul membru în cauză trebuia de asemenea să adopte măsurile de protecție prevăzute la articolul 6 alineatele (2)-(4) din această directivă.
- 7) Directiva 92/43, în special articolul 6 alineatele (3) și (4) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că se opune ca un proiect de deviere a unor ape care nu este în mod direct legat de sau necesar pentru conservarea unei arii speciale de protejare, dar care ar putea să o afecteze în mod semnificativ, să fie autorizat în lipsa unor elemente sau a unor date fiabile și actualizate referitoare la avifauna din aria respectivă.
- 8) Directiva 92/43, în special articolul 6 alineatul (4) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că motive legate, pe de o parte, de irigații și, pe de altă parte, de aprovizionarea cu apă potabilă, invocate în susținerea unui proiect de deviere a unor ape, pot constitui motive cruciale de interes public major de natură să justifice realizarea unui proiect care are efecte negative asupra integrității siturilor vizate. În cazul în care un asemenea proiect are efecte negative asupra integrității unui sit de importanță comunitară care adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, realizarea acestuia poate fi, în principiu, justificată de motive legate de aprovizionarea cu apă potabilă. În anumite împrejurări, aceasta ar putea fi justificată de consecințele benefice de importanță majoră pe care irigațiile le au pentru mediu. În schimb, irigațiile nu pot fi asimilate, în principiu, considerațiilor legate de sănătatea umană și de securitatea publică, care să justifice realizarea unui proiect precum cel în discuție în acțiunea principală.
- 9) În temeiul Directivei 92/43 și în special al articolului 6 alineatul (4) primul paragraf prima teză din aceasta, trebuie să se țină seama, în scopul stabilirii măsurilor compensatorii adecvate, de amploarea devierii unor ape și de importanța lucrărilor pe care le implică devierea respectivă.
- 10) Directiva 92/43, în special articolul 6 alineatul (4) primul paragraf din aceasta, interpretată în lumina obiectivului dezvoltării durabile, astfel cum este consacrat la articolul 6 CE, autorizează, cu privire la situri incluse în rețeaua Natura 2000, transformarea unui ecosistem fluvial natural într-un ecosistem fluvial și lacustru pronunțat antropic în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de această dispoziție a directivei menționate.

Semnături